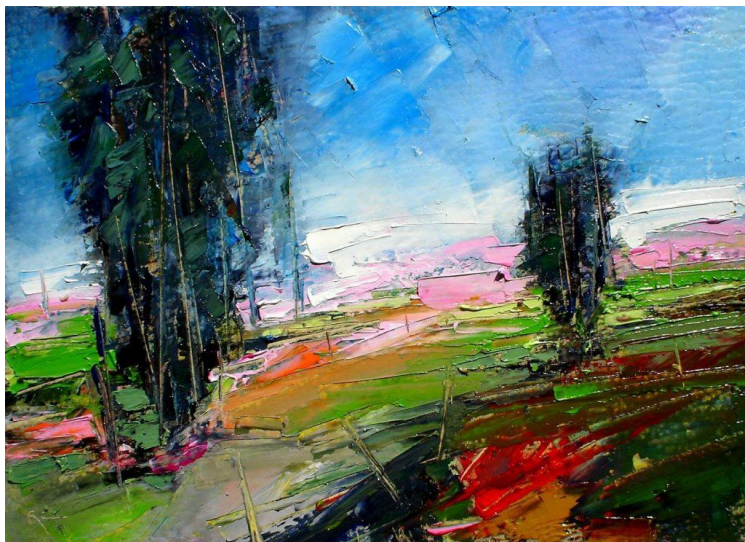

ion drăgușanul

îngerii întunericului

Cluj-Napoca, 2026

MOTO:

În Europa nu va fi pace, dar nici apocalipsă. Europa intră, cu o surprinzătoare inconștiență, în epoca decimărilor, deja vestită de scuiăturile ofensatoare ale clovnului de după Atlantic.

Fiecare dintre noi are pe cineva de ucis, fiecare poartă în sânge un clocot otrăvit. Intoleranța ne sufocă, intoleranța izgonește speranțele care ne-au tot dat puterea de a trăi.

Nimeni nu mai așteaptă mântuirea, toți clocotesc de ură și de revoltă. **Undeva, departe, departe, Iisus se așează pe o piatră și plânge.** Sârșit.

COPERȚILE:

Tablouri de *Carmel GEORGESCU*.

Drumul îngenuncheaților

Nu știu pe cine poate interesa povestea vieții unui fost colonel KGB, eșuat în uitare la periferia Cernăuților, pe prispa casei părintești, acolo unde mă re trăiesc prin imaginea boabelor de grâu strivite între pietrele morii, pe care neîncetat o am în fața ochilor, după invazia trupelor rusești în Ucraina. Neliniștile mele sunt boabe de grâu, ba chiar și stelele de deasupra Cernăuților par să lunece între pietrele apocaliptice, fără să-mi mai îngăduie vreo scăpare: dacă mi se va cere să intervin în luptă, va trebui să-mi trag un glonț în cap, să dezertez imprudent din viață, fără să-mi mai pese de ce li se va întâmpla Ioanei și Ma-lei, soția și fata mea, pe care le-am pus la adăpost undeva, într-un târgușor din Austria? Deocamdată, nu văd o altă soluție, pentru că viața mea aparține, în egală măsură, și Rusiei, și Ucrainei, deși ar trebui să vibreze doar pentru România, așa cum mă tot îndeamnă lăuntric lungul șir de străbuni moldoveni, risipiți prin vremurile risipite. Dar României nu îi datorez nimic. Poate doar lacrimile bunicilor abandonați vrerii lui Stalin, poate doar suferințele lor nemeritate prin Siberii, pe care, într-un târziu, le-au readus acasă, ca să le macine, una câte una, pe prispa casei lor părintești.

Mi-aduc aminte, eram copii zburdalnici și neștiutori, alergând desculți prin troscotul ogrăzii, pe sub pleoa-pele bunicii, care – cine știe? – poate că-i călăuzeau gândurile prin Siberii, în căutarea bunicului, rămas acolo pentru totdeauna, chiar dacă bunica, la întoarcere, a adus doi bulgări de țărână, desprinși de sub iarba mormântului lui, ca să-i îngroape în taină sub crucea neamului nostru. Iar mai târziu a pus și o cruce de mesteacăn, pe care a scris cu fier înroșit în foc: DIMITRIE DAN. Atât, fără alte pomeniri decât cele care i se zvârcoleau prin suflet, iar când noi, nepoții, am prins să înțelegem și să punem întrebări, ne răspundea parcă doar cu ochii uscați:

– E bunicul vostru, îl știe toată lumea... Și voi îl știți; va veni și vremea când o să-l auziți și veți putea sfătui împreună...

Și noi eram atât de tineri, încât ne sta gândul numai la fapte eroice și frumoase, odată cu ferestrele deschise de învățători și de părinți. Învățasem, cu ușurință, toate limbile tradiționale ale Cernăuților, cu frenezia călătorului care descoperă lumea necunoscută, și chiar mă închipuiam, adesea, călărind, alături de cruciați, în toate marile expediții pentru recucerirea Mormântului Sfânt. Prin fiecare limbă nou învățată, eu călătoream și descopeream cu mintea secvențe, poate păstrate în subconștient, din aventurile neștiute ale străbunilor mei. Dar chestia asta, a subconștientului memoriei, aveam să o descopăr la Berlin, când, ca tânăr recrut sovietic, trimis să aplece pacea mondială, aveam să constat că știam orașul din vise, că visasem, într-un ciudat amestec, ceea ce nu văzu-

sem niciodată: străzi, berării, parcuri, clădiri dăinuitoare, refăcute din ruinele oraşului așa cum au fost cândva.

Când am ajuns în garnizoana sovietică a Berlinului, printre vitejii și vâjnoșii apărători ai păcii mondiale, eram de tot râsul, pentru că, mărunț și pipiriu, păream a fi doar o caricatură a eroului tănuit Olexei Berest, căpitanul ucrainean care a înfipt steagul roșu pe clădirea Reichstagului, deși gloria avea să fie atribuită unui erou rus, Mihail Iegorov, din aceleași iraționi politici care întunecă și prezentul, bolborosindu-l.

Rătăcit printre uriașii soldați sovietici, care nu pierdeau nici un prilej de a mă umili, de parcă eu aș fi vinovat că am numai un metru șaizeci înălțime, izbuteam să-mi recapăt demnitatea cât de cât, în orele în care îi învățam pe ostași limba germană, dar inteligența nu impresionează niciodată cât brutalitatea ignoranței și, de aceea, se banalizează curând. Și totuși, soarta mă mai înzestrăse și cu alte calități, pe care eu însumi aveam să le descopăr cu o neașteptată revelație, în timpul orelor de deprindere a artelor marțiale nonconvenționale. Întâmplarea a făcut ca un luptător gruzin să încerce să mă alunge din sala de antrenament ca pe o potaie, adică lovindu-mă disprețuitor peste bot cu exteriorul piciorului drept. Și nu știu cum am făcut, dar am parat piciorul, cu mâinile încrucișate, apoi am zvâcnit prin aer, folosindu-i piciorul ca punct de sprijin, și dintr-odată am văzut capul gruzinului între picioarele mele, iar de spaimă, l-am lovit puternic, cu podurile palmelor, în tâmplă. Gruzinul s-a clătinat, cuprins de stupeoare, apoi s-a prăbușit aidoma unui copac desprins din

rădăcină, încât abia am avut când să zvâcnesc prin aer și să aterizez pe picioarele mele scurte, lângă capul lui.

Nimeni nu mai văzuse un astfel de procedeu, nici măcar instructorul, care m-a întrebat, cu uimire, unde anume am deprins o astfel de tehnică de luptă, dar am strâns din umeri, pentru că, în fond, nu mai intrasem vreodată într-o sală de sport și, cu atât mai puțin, într-una de lupte. Nu m-a crezut și, de aceea, când gruzinul și-a revenit, i-a acordat revanșa. Adevărul este că Gheorghi Kantaria era un mare luptător, campion al luptătorilor din armatele prietene. Înalt de peste doi metri, vânjos ca toți gruzinii, Gheorghi se antrenase în toate stilurile artelor marțiale și, datorită victoriilor în serie, era pe cale să fie promovat instructor. Zadarnic am încercat eu să evit confruntarea, explicând că habar nu am ce înseamnă o luptă, că nu m-am antrenat niciodată și că, luând în considerare și fizicul meu, nu pot primi să intru iar în luptă; în fond, prima dată am avut noroc și, colac peste pupăză, instinctual m-am apărat de o tentativă de umilire; dar să lupt într-o competiție nu-i de mine, pentru că eu, prin fizicul pe care îl am, sunt prin voia soartei înfrânt.

Se făcuse cerc în jurul sergentului Kantaria, iar doi ostași m-au înșfăcat ca pe un sac de cartofi și m-au aruncat pe arie. Gruzinul luase poziție de luptă, așteptând să mă ridic și să răspund năprasnicului atac, pe care îl premeditase, dar eu am rămas întins ca o broască, abia sprijinit pe coate și pe genunchi. Nu aveam nici o idee. Aș fi fugit, dar nu se putea, din pricina gălăgiosului zid de luptători sovietici pentru pacea mondială. Deja mă închiuiam pe un pat de infirmerie, lingându-mi rănilor ne-

meritate. Chiar așa, nemeritate. La drept vorbind, eu nu-l provocasem cu nimic, ci doar am refuzat instinctual umilirea: cum să dai în mine ca într-un câine fără stăpân?

Înfuriat de lașitatea mea, Kantaria s-a repezit, încercând să lovească broscoiul care eram în stomac și să-l șuteze cât colo. Instinctual, m-am rostogolit peste umăr, fășnind imediat în picioare și, în aceeași clipă, iarăși am zburat spre grumazul gruzinului, încălecându-l, dar fără să-l mai lovesc în tâmpile, ci încheștându-l strâns cu pulpele, până ce și-a pierdut răsuflarea și s-a prăbușit.

Și nu a mai fost uimire din partea nimănui, ci doar o tăcere respectuasă, care avea să-mi fie aură pe parcursul întregii mele vieți.

*

Vreme de doi ani de zile, cât mi-am înzestrat instinctul cu procedeele artelor marțiale, am câștigat concurs după concurs, iar în semn de recunoaștere publică, mi s-au acordat grade și soldă de ofițer KGB, pe lângă o puzderie de medalii civile, deși nu practicam altceva decât activități sportive. Devenisem un fel de trofeu public, o emblemă a eroismului Armatei Roșii, eu, luptătorul din întreceri, care nu a participat la nici o bătălie. Habar nu aveam cu ce se ocupă strașnica poliție secretă, pe ale cărei ștate de plată figuram și nu mi s-au încredințat vreodată, pe parcursul întregii cariere de sportiv și de antrenor, misiuni de spionaj, de sabotaj sau de eliminare a unor agenți incozi. Eram fericit, mă însurasem, într-o permisie, cu o învățătoare din Cernăuți, Ioana, care avea

să-mi ofere cununa gloriei supreme, pe Mala, fetița datorită căreia am înțeles ce înseamnă veșnicia. Ei și mamei ei le-am dedicat toate victoriile din ring, iar după pensionare aveam să revin lângă ele, în căsuța părintească de la periferia Cernăuților. Începuse o perioadă bună pentru națiunile fostei Uniuni Sovietice, care s-au grăbit să-și caute cu nesaț individualitatea pe cale de a fi pierdută. Devenisem sovietici și, pe neașteptate, am descoperit cu toții că suntem ucraineni, moldoveni, estoni, gruzini, siberieni, și parcă ne-am și năpustit pe calea deslușirii și a cunoașterii strămoșilor. Încă nu auzisem de Ștefan cel Mare, încă nu-mi fremătase în auz muzica sacră a poemelor eminesciene, încă nu cunoșteam decât majusculele alfabetului latin, când am început să caut dreptate pentru ai mei.

Căutând prin arhive la care nu toată lumea are acces, am aflat că bunicii mei au fost deportați în Siberia, după ce au fost pârați de vecinii lor, neamuri mai îndepărtate, care le râvneau pământul și, pentru scurtă vreme, l-au și dobândit. Și-au vândut sufletul pentru nimic, nici măcar pentru cei trei arginți blestemați, căci peste tot, inclusiv peste suflete, se rostogolise tăvălugul colhoznic, iar trădarea aproapelui devenise o molimă, care golea sufletele de ultimele fărâme de sentimente umane. Călăii ajunseseră să-și urască victimele, pentru că întrezăreau în ele conturul difuz al unei demnități care nu va putea fi vreodată stârpită.

Bunica s-a întors din Siberia, după mai bine de un deceniu, cu doi bulgări din amintirea bărbatului pe care l-a iubit nepământește și pe drumul însângerat al calva-

rului. A regăsit casa ei șubrezită de vremuri și de pustietate și a petrecut o noapte pe prispă, fără să închidă un ochi. Fetița ei, Ana, născută în Siberia, adormise, epuizată de drum lung și de istorie, cu capul în poalele mamei, respirând în voie aerul de care încă nu avusese parte. Se auzea, pe aproape, murmurul neted al apelor Prutului, râul lunar din aburii căruia se întrupă diminețile pentru a saluta nemurirea.

În zori, bunica și mama au mers în cimitir și au depus bulgării amintirii bunicului sub o cruce de meseacă. De parcă din moarte ne-am fi născut, de parcă din moarte ne tragem. Apoi s-a întors în ogradă și a trudit, zi de zi, ca să-și trezească și casa la viață. Așa mi s-a povestit și așa știu. Pe vecinii care au trădat-o nu i-a urât niciodată, dar nici nu i-a mai apropiat; rămăseseră atât de departe încât nici nu mai existau. Nu ni s-a jeluit, pentru că disprețuia mila de sine, iar dacă o întrebam despre tinerețea și despre viața ei, ne povestea, străluminată, despre bunicul, despre vrednicia neasemuită a omului pe care a ajuns să-l trăiască și singură. Nu avea nici o fotografie, nimic altceva decât lumina care îi izvoră de sub pleoape și când ne vorbea despre trecut, și când ne închipuiam împreună despre viitor.

După 24 august 1991, ziua în care Ucraina și-s proclamat independența, am început să pun temelii noi casei părintești, apoi am revendicat în justiție pământul care a aparținut bunicilor mei, recuperând, printre altele, valea luminoasă a pârâului care trece pe lângă casa noastră. Încet, încet, am construit un colț de rai pământesc și am început să cunosc neamurile noastre care au izbutit să

se salveze în România. Deja evadasem din cochilia vag egolatră a personalității care am fost cândva, și nu mică mi-a fost mirarea când, pe treptele Școlii de Arte „Ion Irimescu” din Suceava, un profesor de vioară, privindu-mă insistent, m-a întrebat pe neașteptate:

– Nu vă supărați, nu sunteți cumva Vasea Costiuc, fostul campion mondial de arte marțiale nonconvenționale?

Nu știam că împlinirile mele sportive au ajuns atât de departe și, totuși, atât de aproape. Vizitasem un scriitor român, cu care mă împrietenisem și care mă ajuta în conțurarea descendențelor neamului din care mă trag. Eram uimit de lumea în care trăim și de existența căreia, până atunci, nu prea știam multe. Mi se părea că am nimerit într-un viitor care ne-a luat prin surprindere, un viitor pe care nu ne-am deprins să-l savurăm. Călătoream mult și întâlneam oameni fericiți. Ne bucuram de pace, ne bucuram unii de ceilalți. Eram pe cale să devin un cetățean planetar, care pășea pe urmele faimei sale de odinioară. În Europa, luptele nonconvenționale se bucurau de mare popularitate, iar „rusul” mărunțel, care câștigase toate întrecerile, de-a lungul unei îndelungate cariere, se bucura de un prestigiu care mereu mă lua pe nepregătite.

Între timp, prințesa mea, Mala, se îndrăgostise de un austriac, venit la Cernăuți ca să-și caute străbunii și pe care îl însoțise peste tot ca ghid al unei agenții de turism. Un an întreg au fost alături, prin intermediul netului, apoi Fredrich a venit la Cernăuți, de data asta să o caute pe Mala și să-i ceară mâna. Dragostea are tainele și vizibili-

tățile ei, este mereu inexplicabilă, dar cu o prezență atât de marcantă, încât o simți, o trăiești și te vezi de bună voie complicele ei. Au plecat împreună în Austria și s-au căsătorit. Când ni s-a născut nepotelul, am mers să-l cunoaștem, iar Ioana nu a vrut să ne mai întoarcem, mai ales că ginerele ne dăruise o căsuță frumoasă din imediata vecinătate a vilei sale. Așa se face că Ioana, nevastă-mea, a rămas în cochetul burg din Austria, iar eu m-am întors la Vreme, ca să-mi apăr casa de hoți, pentru că, în timpul primei invazii rusești, pe la periferii s-au format bande de tâlhari, care prădau tot ce le ieșea în cale și, mai ales, case nelocuite.

Neașteptatul război între frați nu mă speriasse, pentru că nici nu vedeam în invazia din 2014 un act războinic, ci mai curând o tentativă ciudată de reunificare. Suntem un neam, de ce nu am fi împreună și pentru viitor, spuneau unii și o credeau cei mai mulți. Apoi au urmat anexările, oarecum justificate, dar de neacceptat, în contextul viitorului spre care tânjeam. Deși desprinși, în vremuri vechi, din statalitatea kieveană, rușii nu ne-au privit niciodată cu ochi buni. Dacă nu ar fi fost născut în Ucraina, căpitanul Olexei Berest ar fi rămas în istorie drept primul ostaș sovietic care a pus steagul roșu pe clădirea Reichstagului, iar milioanele de ucraineni nu ar mai fi fost uciși în anii următori, prin înfometare și prin deportări, în anii întunecați ai stalinismului. Eu însumi, luptător al Armatei Roșii, nu am fost niciodată recunoscut ca ucrainean și, cu atât mai puțin, ca român, ci etichetat drept kaghebig, drept om cu identitate secretă, dar asumat și recunoscut ca simbol viu al unei forțe militare de temut. Tocmai de aceea, trecerea Niprului și înșfăcarea

provinciilor filoruse începuse să doară, iar oamenii să-și strige durerea. Nu erau obișnuiți cu libertatea de a plânge, de a scrâșni, de a țipa, nu aveau nici exercițiul revoltei, deși, prin întreaga lor istorie, ucrainenii au fost un popor multietnic de revoltați, gata să-și apere libertatea cu sabia, disperați să-și apere libertatea, duhul căzăcesc prinzând rădăcini durabile în fiecare locuitor de pe aceste meleaguri.

Este poate vinovăția mea, dar, încă din vremea primelor confruntări armate, eu mi-am simțit sufletul îndoliat de moartea fiecărui soldat, fie acesta rus sau ucrainean. Mi se părea revoltător să se repete la nesfârșit, în istorie, mitul lui Cain, nu din vina omului într-o uniformă sau alta, ci din voința violentă și pururi revanșardă a politicienilor. Istoria reține numele tiranilor, dar nici un astfel de criminal nu și-ar fi putut pune planurile halucinante în aplicare, fără o solidarizare largă a însetaților de parvenire, din care este formată peste tot clasa politică. Dictatura nu se poate impune doar în țările în care solidaritatea parveniților nu se poate contura, din pricina rivalității dintre interesele găștilor distincte de parveniți, o rivalitate care poartă o etichetă străveche, cea a democrației, în ciuda faptului că parvenitismul nu are granițe, funcționează peste tot, într-o similitudine perfectă cu „visul american”, care nu este altceva decât o emblemă persuasivă a parvenismului. Se spune că omul a devenit o ființă istorică, deși nu a devenit nimic. Omenirea este o neconținută viermuire, în care puțini se mai caută și se definesc drept creații dumnezeiești, drept cutezante ale spiritului omenesc, și nu ca mășăluitori în cadență pe calea proprii lor parveniri. Omenirea s-a desacralizat, și-a pus în

obezile pragmatismului năzuințele poetice, scânteierile divine, stinse, una câte una, de religii și de odrasla lor monstruoasă, politica.

*

De-a lungul împovărătoarei cronici a parvenitismului, pe care îl numim istorie, sufletele tânjind după libertatea nu au avut de ales decât între a fi robi sau iobagi. Ard drumurile Bucovinei sub povara candelor veghetoare de brazde însângerate, de la Fântâna Albă și până hăt, în cele patru zări, oamenii îngenunchează la marginea drumurilor pentru a se închina memoriei, pentru a re trăi timpul primordial al sacrificiului pentru necontenitul, dar atât de intangibilul viitor. Lacrimi și pâlpâiri înfrigate ale lumânărilor (florile sunt lumânările veșniciei) și țărâna sfântă care ne crește prin genunchi până la suflete suflete. Iar tragica zi de 1 aprilie 1941 pare să se fi petrificat în timp, pentru a fi re trăită și prin alte generații ale normalității, generații care ar fi putut fi fericite, dar au fost ucise, om cu om, în bătăliile din răsăritul Ucrainei, în vreme ce valuri, valuri de refugiați apucau calea bejaniei, prin România sau prin Polonia. Și aveam să aud un tată român, al cărui fiu făcuse sacrificiul suprem, întrebându-l pe un naționalist ucrainean din satul lui:

– Spune-mi, Kolea, cine-i mai credincios Ucrainei: copiii tăi ucraineni, pe care i-ai pus la adăpost prin Germania, sau fiul meu român, care a căzut, în prima linie, a bătăliei de la Bahmut?

Nu a așteptat un răspuns, războiul era atât de departe, dar durea nepământește în depărtările de aici. Invația Rusiei în Ucraina începuse, cu o incalificabilă cruzime, în 24 februarie 2022, iar la începutul lunii octombrie soseau la Cernăuți șapte sicrie de zinc, în care odihneau, sub faldurile steagului Ucrainei, eroi bucovineni de etnie ucraineană și de etnie română. Trei dintre ostași, cernăuțenii Iurii Ivanovyci, Oleksandr Goriukov și Viktor Atvinovski erau ucraineni și au fost militari ai unității A2582. Au fost depuși în mormintele de pe Aleea Gloriei din Cimitirul central din Cernăuți. Un camarad de-al lor, Petro Melnyciuk, a fost dus în satul logofătului Ion Tăutul, la Ispas, acolo unde a văzut lumina zilei, neamul ucraineano-român Melniciuc fiind unul viguros, cu ramuri puternice, întinse din Vijnîța și Ispas, până în Cernăuți, Horecea, Iordănești, ba chiar și până în Ipoteștii Sucevei.

Am văzut, și la Cernăuți, și la Ispas, mame și bunici pentru care viitorul încetase să mai existe. Priveau în gol, cu gândurile slobode pornite în goană spre depărtări din trecut și din prezentul apocaliptic. Îngenuncheau de parcă s-ar fi răzvrătit împotriva divinității sau poate că numai împotriva secăturii lacrimilor. Și nu-mi credeam ochilor că mai pot exista astfel de vremuri, că barbaria va reînvia și cu mai multă cruzime.

În cimitirul din Cupca a fost depus sicriul eroului român Arcadie Farcaș, iar Vasylivka, sat de prin părțile Securenilor, cel al lui Oleksandr Melnyk. Dar lung și tulburător a fost ultimul drum al lui Nichita Șparchii, care se născuse în Crimeea, dar se stabilise, de ani buni, în Fo-

rosna, lângă Vancicăuți. Drum de lacrimi și de pietate prin Noua Suliță, Marșinți, Coteleu, Cerlena și Șcerbinți, până la Forosna. Drum lung, drumul îngenunchiaților de pe ambele părți ale căii, toți copleșiți de mâhnire și de o mută disperare. Băieți tineri, plini de viață și de vise plecaseră și s-au întors stindard. O bătrână din Forosna murmură ca pentru sine:

– Bucovină, plai cu flori, / Unde sunt au tăi feciori? / Au plecat în altă țară, / Dar se-ntorc la primăvară...

O primăvară care nu va mai veni, pentru că timpul s-a oprit în loc, chiar dacă își va aprinde iarăși candelile veșniciei, înfloririle. Nu există lacrimi mai dureroase decât înfloririle în pustietate de după. Ți se văd urmele, dar tălpile nu mai trec prin troscot. Copiii tânjiți nu ți se mai nasc. Numele ți se surpă, încetul cu încetul în uitare. Vântul și ploaia îl vor spulbera și de pe crucea eroilor. Nimeni din sângele tău nu va mai deschide ferestre. Nu mai exiști. Există doar Moscova, cu tenebroasa ei aglomerare de parveniți. Exisă doar Ucraina, care rezistă. Există tineri cu mâinile încheștate pe arme. Care speră. Dulce ca mierea e glonțul patriei, glonțul brazdei de pământ moștenită din generației în generație și care pare să-ți pună pe frunte aura unei anumite identități de neam, de multe, multe ori alta decât cea a poporului pe care va trebui să-l mântuiești cu propria ta cucificare. La Moscova și la Kiev, tinerii nu mai înseamnă viitor. Deja s-au transformat în martiri de unică folosință. Și trec pe drumuri, pe toate drumurile de dincoace și de dincolo de

Moscova, de dincoace și de dincolo de Kiev fărâmele viitorului spulberat, sigilate în sicrie de zinc.

Ca arborii de pe terasament, de o parte și de alta a drumului, sufletele îndoliate se înfășoară în durere ca într-o muțenie. Și nu există țipăt mai cutremurător decât muțenia sufletului, zăgăzuit în trupul secătuit de lacrimi. Oamenii aceștia nu mai au nimic de salvat și nu le pasă de barbara apocalipsă atomică, atât de des trâmbițată de către Moscova. Bunul Dumnezeu a scăpat omenirea de sub priveghere. Din Creația Lui nu a mai rămas nimic. Există țări în care oamenii, în conforturile paturilor lor își mai fac vise, cum zicea, cândva, cântecul partizanilor francezi, dar aici se mărșăluiește, aici curg sânge și lacrimi, aici e sfârșitul și nimănui nu-i pasă. Chiar și bunul Dumnezeu ne abandonează, îndepărtându-se, întristat, pe Căile Lactee, înspre niciunde. Odată cu noi, moare, puțin câte puțin, și Dumnezeu. Rămânem singuri, încleștați în bezna satanică a celei mai glorioase epoci a civilizației pământești, care se spulberă și ea sub ghioaga preistorică a violenței.

În depărtare, prea multe localități își îngroapă întreaga populație sub ruine. Jafuri, violuri, schingiuri, toate binecuvântate de patriarhul Moscovei. Diavolul se hlizește, spunând că luptă cu diavolul. Ni se iau cu anasâna tuturor popoarelor din Ucraina statutul meritat de închinători creștini și ni se pune cu fier roșu stigmatul satanic al Moscovei. În zadar a trecut printre ruși Lev Tolstoi, neinspirat i-a cerut Maxim Gorki lui Lenin să nu mai potcovească bidiviii cu caiele de aur, pentru că aurul irosit sunt, de data aceasta, tinerii care mor din voia celei mai

nemiloase specii de parveniți din întreaga istorie a omenirii. Dintotdeauna, crimele împotriva umanității au fost justificate prin religii. Musulmanii ceceni și arabi, ateii coreeni au devenit, la Moscova, dârji apărători ai creștinătății, iar aici, la noi, încă aflați sub ascultarea patriarhiei din Moscova, preoții ne îngroapă, iertându-se păcatele, pe care bunul Dumnezeu le-ar fi pedepsit printr-o necuprinsă ispășire populară.

Și vin sicriile de zinc, iar ziarele dăltuiesc în piatra fiecărei zile mereu alte și alte nume, care vor fi în curând uitate în anonimatul găselniței „Eroului Necunoscut”, pe care se prefac a-l cinsti, una după alta, toate generațiile de parveniți. Care vor birui în politică. Ici-acolo, se sting de tineri părinții, apun bunici și basmele copilăriei, sugrumați de durere și de neîmpăcare. Pentru ce, Doamne? Pentru ce?

*

Durerea neașteptată, ca o rană care sfârtecă suflete, a durat câteva zile, adunând oamenii într-o pioasă solidaritate, apoi, rând pe rând, au prins să desprindă individualități ale supraviețuirii, în ciuda faptului că înșiruirea sicriilor de zinc pe drumul îngenunchiaților nu încetase, dar deja răzbăteau printr-o resemnare pătoloasă și din ce în ce mai insensibilă. Mergeam să văd, mergeam să înțeleg, răzbăteam prin Crăciunul însângerat spre Dinăuți, acolo unde s-a întors definitiv acasă locotenentul Dimitrie Istrati, important membru al comunității, răpus în crâncena bătălie de la Bahmut. Și s-a auzit, limpede, calmă și

copleșită de durere, o voce care semăna cuvinte prin suflute:

– Cu mare recunoștință, ne plecăm capetele într-o profundă tristețe și împărtășim durerea familiei Eroului căzut, fostul nostru coleg. Amintirea lui Dimitrie va rămâne pentru totdeauna în inimile noastre...

În partea cealaltă a Bucovinei, la Ciudei, un trompetist care, de copil, cânta în fiecare seară, acompaniat imediat de un acordeon din Vicovul de Sus, încă își mai revărsa nostalgiile, încă mai amâna să-l cunoască pe colegul lui de dincolo de graniță, și el instrumentist în improvizata orchestră a nemărginirii. Încă mai existau garduri de sârmă ghimpată între suflete, iar Poetul Aleanului Nemărginirii, delicatul Vasile Tărățeanu, urcase în cerul curat al Sinăuților, fără să le mai vadă dispărând. Coloane imense de femei și copii pășeau pe drumul îngenunchiaților, pentru a-și căuta salvarea în România și în Polonia, iar de acolo, oriunde în lumea liberă de violență. Bărbații îmbrăcau cămașa morții și plecau pe front. Părinții și rudele îi îmbrățișau de parcă i-ar fi văzut pentru ultima dată. Pe chipurile bărbaților mocneau umbrele îngrijorării pentru soarta celor pe care îi lăsau în voia soartei, convinși și ei că nu au să-i mai vadă vreodată. Existau și bărbați vigoșoși care dezertau, cu bună știință, învăluiți în valul dens al refugiaților, așa cum existau și speculanți ai sângelui tragic al Ucrainei, fie ca tâlhari de drumul mare, fie ca tâlhari guvernamentali, care vindeau oprimări și protecții.

Eroii erau curând curând uitați, și sub consecința sosirii veștilor despre alți uciși de către invadatorii ruși, dar și datorită obișnuințele unei altfel de normalități, cea a resemnării, care asprește și înstrăinează. Oamenilor și, mai ales, sătenilor începuse să nu le mai pese nici măcar de propriile lor vieți, de propriul lor viitor. Existau ca o rutină a pământului, arau, semănau, secerau, treierau, umpleau coșerele, podurile și standoalele. Oamenii erau clipe ale calendarului agrar, tot mai puțin atenți la filele care se desprind și se duc pe apă. Ion Bujora, din Berhometul Vijniței, a căzut în iadul de obuze pe care l-au năpustit rușii peste țară, dar imediat după el, sicriele de zinc i-au adus pe neînchipuit de tinerii eroi sergent Vasyl Karliiciuk, din satul Staryi Vovcineț, sergent Oleksandr Lizynym, din Cernăuți, Valentin Tarnovețki, din satul Kadubivți, Iaroslav Horbașevski, din satul Stavciani, și Victor Atamaniuk, din satul Ivanivți.

Câteva rânduri, înghesuite prin ziarele regionale, discursuri funebre lozincarde, din ce în ce mai golite de compasiune trăită, țâșnită din suflete involburate, și privirile secătuite ale celor dragi, care împietreau pentru totdeauna în muțenia de dincolo de tânjire și de disperare. Poate că doar trompeta lui Iliuță din Ciudei și acordeonul neștiutului din Vicovu de Sus le re trăiau sufletele celor răpuși, undeva, pe granița dintre Ucraina și România, pe țepii otrăviți ai sârmei ghimpate care rupe inima în două.

Comunitățile sătești românești, strânse în jurul preotului, primarului și învățătorilor, își celebrează cu îngâmfare personalitățile cenușii de odinioară, segmente de memorie obștească și identitatea lor de nezdruncinat: Ște-

fan cel Mare și Mihai Eminescu. Nu mai există o cultură românească unitară în Bucovina, iconarii, de pildă, fiind înlocuiți cu cioburi din opere șubrede ale unor epigoni locali. La Boian, de pildă, se renunță la peste un secol de atestare documentară, pentru că s-a înșurubat în mințișoarele unor somități istorice locale că Tăbuci cel Bătrân din Boian, menționat în divanul domnesc al lui Alexandru cel Bun între anii 1407-1414, împreună cu satul întemeiat de el („din Boian”), și se preferă sărbătorirea atestării un uric din 8 aprilie 1528, atunci când Petru Rareș confirmă Marele Boian nepoților lui Tăbuci, fraților Ion și Mihul Stârcea, pârcălabi de Hotin și, respectiv, Cetatea Albă, amândoi feciorii lui Ion Stârcea, pentru că Tăbuci din Boian a avut patru copii, pe Olena, Pătrașcu, Nastea și Ion Stârcea, iar din aceștia descind stăpânitorii de mai târziu ai Boianului. Prin voia savantului local, 121 de ani din istoria atestată a Boianului sunt șterși din memoria românească, iar mâine-poimâine, comunitatea locală se va fuduli cu contribuția masivă la istoria Bucovinei a acestui nu știu cine și ce purtători de ochelari de cal, adevărat cultivator al segregacionismului între români.

În vremea aceasta, tinerii Bucovinei, incredibil de tineri, de dolda de vise și de însetați de viitor, mor înfrățiți, uciși de ruși, cu scurtele lor vieți secretizate între copertile unui sicriu de zinc. Românul Ion Serman, originar din Ropcea, Storojineț, a fost ucis de ruși în apropierea satului Bilogorivka, districtul Bahmut, regiunea Donețk. Denis Grinciuc din Fântâna Albă, tatăl unui băiețel de 5 anișori, Maxim, plecat la război împreună cu doi dintre cei șapte frați ai săi, a fost ucis, în confruntarea cu un grup de sabotori ruși, în apropiere de așezarea Ory-

khiv, regiunea Zaporijja. Militarul a fost decorat post-mortem, prin Decret Prezidențial.

Dmytro Ștefiuk, locuitor al satului Tisoveț a fost ucis în regiunea Harkiv. Oleksandr Kulii din Securenii a murit în urma bombardamentelor de artilerie, în regiunea Sumî. Volodymyr Fedornyak a fost înmormântat cu onoruri la Vașkivți, iar marinarul Serhii Terniuk a primit un ultim omagiu în satul Prihorodok.

Bucovina aduce un ultim omagiu tinerilor eroi Roman Tkacișen, Iuri Stratii din Berhomet, Serhii Savka din Storojineț și Viktor Mitrofanov din Sypinți, căzuți în regiunea Lugansk. Volodymyr Stanișevskyi din satul Roman-kivți a fost ucis de glonțul patriei lângă Zaporojja.

Oficialitățile locale țin discursuri, ziarele regionale dau știri evazive, iar părinții și rudele se cutremură de durere. Durerea lor nu doare, dar trezește compasiuni.

O bătrână, bătând mătănii sub crucea mormântului nepotului ei:

– Hai, diavole moscovit, zvârle odată nucleara, să se sfârșească odată omenirea aceasta blestemată!

Sergentul Andrii Todoșciuk din Nedoboivți a căzut în luptele din regiunea Donețk. Maricel Zvinka din Herța, Viktor Prydii din Molodija, Ivan Galița din Ploske și Iakov Floreskul din satul Dibrivka au murit în luptele din Zaporijja.

Bucovina plânge. Rudele împietresc, prăbușindu-se în apocalipsa durerii. Nimic nu poate tămădui, nimic nu mai mângâie. Compasiunea este un fel de teamă de viitor, compasiunea este un fel de milă de sine însuși, de neputința pustiită și de ultima speranță. Dar atârând dureros de un viitor din ce în ce în ce mai imprevizibil.

În anumite sate de români bucovineni se omagiază personalități locale, vârste matusalemice și tot felul de ciocârlii ale manelizatului cântec popular. Bisericiile sunt din ce în ce mai aglomerate, pentru că oamenii jertfesc lumânări pentru un dram de speranță:

– Ține, Doamne, o lumânare și apără-ne!

Fiecare, doar pentru sine, în trocul păgân cu bunul Dumnezeu. Fiecare, doar pentru sine, în trocul cu memoria românească, într-o vreme în care și românii, cu vârste cuprinse între 20 și 50 de ani, se jertfesc pentru Ucraina. De bună voie și din datorie față de țara lor, ceea ce este firesc în istoria unui neam al românilor care, de sute de ani, prea des și cu prea multă umilință își abandonează și își trădează fiii.

*

Pe chipul fiecărui bătrân pâlpâie aura copilului care a fost cândva, dar un copil nesigur și ezitant, lipsit de protecția de care a avut parte cândva. De la o vârstă, ești din ce în ce mai neprotejat și nici nu mai cauți sprijin primprejur, ci te lași dus de val, fără să-ți mai pese nici măcar spre unde. Ești frunză pe apă și îți asumi destinul

frunzei care-și caută ultimul popas. Nu băgasem de seamă, până acum, până ce l-am zărit pe copilul care am fost eu în oglinda pentru bărbierit; și parcă mi-a fost milă de el, cel abandonat sub straturile aburoase ale tuturor vârs-telor de până acum. Ca să scap de neliniște, am dat dru-mul la televizor.

Nu m-aș fi așteptat vreodată ca un actor de come-die să ascundă în lăuntrurile sale un erou tragic, dar de amplitudine mondială. Nu mi-am închipuit că e posibil să fiu contemporan cu un erou adevărat, care să mă cople-șească nu doar cu bravura, ci și cu neliniștile dibaci tăinu-ite. Volodimir Zelenski a fost ales Președinte al unei țări profund corupte, și care a trebuit să reziste, pe neașteptae, invaziei moscovite. Nu rusești, chiar dacă știu că printre bătrânii maicii Rusia bălțește otrava celui mai abject șovi-nism, ci moscovite. Pentru că dacă Rusia și-ar trimite, cu bună știință, feciorii să moară pe meleagurile Ucrainei, Rusia nu ar mai adăposti un popor, ci un monstru preis-toric, ursit sî sfârșească, până nu-i prea târziu, în țepușele calor nevoiți să se apere și să supraviețuiască. Dar știu că și prin nesfârșitele stepe ale Rusiei trec șiruri de camio-nete militare, împovărate cu sicrie de zinc. Și acolo oa-menii îngenunchează la marginea drumului, cu lumânări aprinse și cu flori, pentru a-și plânge fiii ruți cu violență din creanga de aur a viselor și a vieții. Ochii îndurerați ai părinților din Rusia împart aceeași lacrimă a disperării cu părinții din lungul și din latul Ucrainei. Cerul imens de deasupra lumii e o lacrimă, anevoios suportată, un zvâc-net de amar și otravă, care copleșește și ucide nevăzut. Fără răni știute, fără șiroiri de sânge pe brazde, ci mai

curând ca niște uriașe roți de piatră, care sfărâmă și macină suflete, speranțe, vieți.

Mi-e milă de bietul Volodimir Zelenski, mă doare viitorul lui de după. În jurul lui, eroi, în umbră, afaceriști, ofițeri corupți și incompetenți, care, ca niște dumnezeiași locali, dispun de vieți și adună bani cu nemiluita, trădează și se pregătesc pentru eventuala preluare a puterii. În umbră, niște adevărați criminali de război, își manifestă firile monstruoase prin corupție. Doi șefi de organizații caritabile, care au vândut ajutor umanitar pentru 15 milioane de grivne, vor fi judecați în Bucovina. Familiile lor din regiunile Cernăuți și Mykolaiv devin, pe neașteptate, dușmani încrâncenați ai Ucrainei, iar vigilența procurorilor Parchetului Regional Cernăuți, care au depus în instanță rechizitoriul împotriva celor doi șefi iresponsabili trădător, mută povara responsabilității pe umerii mulțimii. Cât le-a fost bine, cât s-au înfruptat din bunurile destinate ucrainenilor bejenari prin propria lor țară, cele mai mobilizatoare lozinci le rugineau pe buze

Ideea de caritate este compromisă odată cu spiritul patriotic. Afacerea dezumanizantă a început la în regiunea Mykolaiv, unde un bogătaş, care își făcuse o organizație pretins caritabilă, în complicitate cu un „voluntar” cernăuțean, și a început să vândă loturi angro de halate medicale și antiseptice, primite de la donatori străini. Cernăuțeanul a închiriat depozite în Cernăuți și în Luțk, de unde a vândut 18.000 de halate medicale, organele de anchetă confiscând, sprijinul operațional al Direcției SBU din regiunea Cernăuți, 180.000 de halate și peste 64.000 unități antiseptice.

Războiul este o afacere cumplit de profitabilă pentru ticăloșii fără suflet, fără neam și fără istorie, care calcă peste cadavre și peste idealurile de veacuri ale străbunilor.

Serviciul Federal de Securitate al Rusiei (FSB) înființase, încă din 2015, pe întreg teritoriul Ucrainei, celule informative și un organism de autoguvernare locală, numit „Puterea Populară”, recrutând foști membri ai interzisului partid comunist, pe care i-a inițiat în formarea și organizarea propriilor rețele subversive, în culegerea și transmiterea de informații referitoare la mișcările trupelor Forțelor de Apărare Ucrainene, în acțiuni de propagandă care să descurajeze mobilizările în regiunea Bucovinei și în sporirea neîncrederii și a nemulțumirii față de „guvernarea fasciștilor lui Zelenski”. Se săpa la temelia soclului Eroului cu mult înainte de a se stabili fundația, dar toate aceste riposte din umbră nu au scăpat Serviciului de Securitate al Ucrainei (SBU), care a declanșat ample, dar discrete acțiuni de supraveghere, de identificare și de arestare a trădătorilor. Se păstra, totuși, discreția necesară, singura măsură, cu rol de avertizare publică generală, fiind luată împotriva a doi bărbați din Cernăuți, care răspândeau propaganda Kremlinului, negând legitimitatea puterii de stat a Ucrainei și transmițând informații militare dușmanului.

Îmi amintesc mereu, un celebru cântec al partizanilor francezi, în care se spunea că există țări în care oamenii își fac visuri, între încrețiturile cearșafurilor, în vreme ce, aici, noi mărșăluim, noi sângerăm, noi murim, și trăiesc ciuda senzație că tot aud vocea blândă, dar vi-guroasă a lui Yves Montand încrustând pe cerul Ucrainei

acest tulburător mesaj, în toate limbile pământului, ale neamurilor bucovinene care se jertfesc în acest cumplit război. În fond, aici noi, de la orfan, la bunic înstrăinat de rosturile sale, sângerăm și murim. Dar Ucraina rezistă, nimic nu o poate spulbera. Mult sânge bucovinean de ucrainean, român, polonez, evreu, maghiar, slovac băl-tește între brazdele îndepărtate ale regiunilor estice ale Ucrainei, pentru a reînvia drept fir de iarbă în brazdele de acasă. Martiriul câtorva generații, toate conștiințe de di-mensiunea dumnezeiască a sacrificiului, întărește spiritul nedezmintit al libertății, fără de care nimic nu există cu adevărat.

Pojghița dintre „datorită” și „din cauza” este sub-țire, deocamdată, dar temeinică și durabilă în istoria uma-nității. Ucraina și-a regăsit dimensiunea epopeică, pentru că s-a găsit jertfitorul de sine, cel înăscut pentru măreție și neuitare. Volodimir Zelenski, Erou și Martir, urmat de un popor multietnic, dar croit unitar după dimensiunea lui, își trăiește cu demnitate destinul. Uneori se aruncă și cu pietre. Uneori se aud foșcăielile pigmeilor, care se po-tențează doar în ei înșiși prin batjocuri. Batjocura este, dintotdeauna, expresia neputinței, a eșecului eului exis-tențial. Când ești gol pe dinăuntru, când nici nu prea exiști, arunci cu noroi și ți se pare că te justifici. Asta e amăgirea care îți dă putere de viață. O viață ca o amăgire.

Îngerii întunericului

Niciodată și, cu atât mai puțin, în ultimii ani ai nemilosului război, nu m-am uitat peste umăr. Am trăit ireproșabil și nu-mi pasă dacă mă urmărește cineva sau nu. Mi-i înima doldora de durere, mi-a mușchii încleștați într-o revoltă instinctuală aproape organică, încât nu-mi mai pasă de nimic. Îmi petrec timpul căutându-mi străbunii prin paginile colecțiilor de documente feudale moldovenești. apoi lunec, ispitit parcă, spre cărțile de istoria și filosofia culturii, redescoperind fabulosul trecut al speranțelor care ne-au tot dat putere de viață. Bucurii simple mi se risipesc prin preajmă și le sorb drept credință și drept închinare.

Prin vecini, oamenii bat mătânii, îngenunchează și se roagă Dumnezeului religiei în care s-au născut. Toți sunt disperați după normalitate și nu-și doresc nimic altceva decât normalitate. Când se naște câte un pruncuț, ne bucurăm cu toții ca în fața unui miracol pe deplin dumnezeiesc. Celelalte întâmplări ale vieții nu mai contează, nu mai punem preț pe ele, ci le respirăm odată cu aerul. Știm că e cumplit să exiști într-un spațiu în care îngerii morții își agită săbiile apocaliptice. La noi, doar și le agită, dar și situația aceasta devine aproape de neîndurat. Mulți pleacă înspre unde văd cu ochii, evadând spre mult

dorita normalitate. În urma lor își fac apariția tâlharii din Cernăuți și de prin satele din apropiere, care nu lasă nimic în casele de curând părăsite, apoi le dau foc, în nădejdea că își vor șterge urmele definitiv. O vreme, am asistat rezervat la aceste revoltătoare întâmplări ale întunericii, iar când nu am mai rezistat, m-am pus pe pândă, în preajma casei unui vecin care plecase înspre Polonia. La miezul nopții, au tras în fața casei trei camionete, din care au coborât tot atâtea iscoade, care au cercetat cu atenție zona, apoi au fluierat scurt și din camionete au coborât imediat încă doisprezece tineri, care s-au năpustit asupra casei părăsite. I-am așteptat, așezat pe pragul casei vecinilor aidoma unui om căzut pe gânduri. Când m-au zărit în semiîntuneric, au aprins lanternele:

– Mă, ăla de pe prag, cine ești și ce cauți aici?, m-a întrebat unul dintre ei în limba ucraineană.

Nu am răspuns. Îmi priveam mâinile încleștate, cu coatele rezemate de genunchi, mâini călite, de luptător încercat, dar care de prea multă vreme nu-și mai probaseră vocația. Am un suflet de om pașnic, prietenos și plin de compasiune.

– Ești surd, măi piticule? Ce cauți aici?

Am ridicat încet fruntea, odată cu pleoapele, care aproape că mă dureau prin aspra lor greutate. Am răspuns, tot în ucraineană, cu glas ostentiv:

– Paznicul caselor!

Tinerii tâlhari au izbucnit în râs și s-au apropiat hohotind:

– Iar noi suntem îngerii nopții, așa că șterge-o, până nu-ți muiem oasele!...

– Măi băieți, aceasta e casa familiei a doi ostași ucraineni de pe front, care ne apără pe toți... Părinții și surorile lor au fugit în Polonia... Când se vor întoarce eroii...

– Nu se vor mai întoarce! Acolo vor muri cu toții; iar ceea ce au părăsit fraierii nouă ne aparține.

M-am ridicat.

– Cum vreți voi! Dacă nu ne putem înțelege cu vorbă bună, de data asta doar am să vă rup oasele...

M-am năpustit ca fulgerul între tâlharii nedumeriți. Nici unul dintre cei loviți nu se mai putea ridica pentru a continua lupta. De fapt, nici nu fusese o luptă, ci un prăpăd prăbușit peste adunătura aceea de proști. Le-am zis:

– Când vă reveniți, plecați la casele voastre și rămâneți acolo. Dacă mai prădați și ardeți o singură casă, vin după voi și nu mai iert pe nimeni...

Am ieșit din curte și am dispărut în noapte. Imediat după aceea, s-au ivit șase bărbați în civil, care le-au pus cătușele și i-au îmbarcat în propriile lor camioane,

pentru a-i duce la secție. Înțelesesem: securitatea ucraineană mă ține sub observație. Nu-i rău, îi pot da o mână de ajutor.

În zilele următoare, am umblat prin cartier, cutreierând piețele și magazinele, ca să înțeleg cine anume, când și din ce casă urmează să părăsească Cernăuții, unii pentru a se întoarce în satul copilăriei lor, alții pentru a căuta adăpost în lumea largă. Îmi făcusem un adevărat calendar cu zile și adrese, iar nopțile mi le petreceam pe pragurile caselor vizate de hoți. Știam că vor veni, pentru că s-au înmulțit ca ciupercile bandele de tâlhari, care își aflau justificări ale ticăloșiei lor în ticăloșia generalizată a instituțiilor administrative corupte.

– Aia cum fură? De ce-am rămâne noi fraierii?

Ofițerii Serviciului de Securitate al Ucrainei (SBU) luptau cu morile de vânt, copleșiți de amploarea pe care o luase ticăloșia administrativă, care deja se transformase într-o altă armată de jaf și pradă năpustită asupra Ucrainei. Delincvența și corupția aveau tradiție în Bucovina, ambele coexistând de prin anii 1990, când bande de milițieni sau de tâlhari civili se năpusteau asupra turiștilor polonezi și români care tranzitau teritoriile Ucrainei. Începând de la vamă și terminând în cealaltă vamă, șpaga și violența, împărțirea prăzii între complici și tupeul unei superiorități „căzăcești”, care confunda cruzimea cu vitejia, au compromis statul, care complicita, prin administrațiile sale, la fenomenul dezintegării sociale. Acum era prea târziu ca să se mai poată salva ceva, dar nu puteai rămâne neimplicat, chiar dacă știai că înseamnă

mult prea puțin tot ceea ce sacrifici pentru bine și pentru adevăr. Nu mai aveam timp să merg pentru a îngenuchea, de-a lungul șoselelor, aducând un ultim omagiu eroilor, iar casele pribegilor continuau să ardă, nopți de nopți, chiar dacă nu doar eu, ci și o mulțime de alți bărbați cu suflet se străduiau să apere ceea ce cu adevărat merită apărut.

Ziua, citeam în „Zorile Bucovinei”, ziarul românilor din Ucraina, înființat în 1941 ca organ al comitetului regional al p.c.u.s., desființat în 4 iulie 2002, când Consiliul Regional Cernăuți a sistat finanțarea și reînființat, cu multă și adevărată vigoare, de un grup de publiciști români din nordul Bucovinei, despre întoarcerea, în sicrie de zinc, a patrioților din Bucovina, înfrățiți întru libertate, indiferent de biserica și de etnia din care proveneau. Aș fi vrut să fiu acolo, să îi simt, măcar o clipă, drept protectori ai sufletului meu neliniștit, dar nu îi mai puteam însoți decât cu gândul și cu o nelimitată afecțiune.

Evghen Babiuk, din satul Milieve, a căzut într-o crâncenă bătălie cu invadatorii ruși. Yaroslav Mandryk și-a aflat odihna veșnică în satul lui natal, Berhomet. Sergentul junior Andrii Soldatikhin a fost dat țărânei în satul Tovtry. Bogdan Myhailețkyi, originar din Vijnița, a căzut în regiunea Zaporijja, în timpul unui atac aerian, ca și cernăuțeanul Oleg Svintsitsky, absolvent al Colegiului de Tehnologie și Design din Cernăuți. S-au jertfit pentru libertate și Roman Buryak, din satul Podvirne-Mamăliga, Andrii Kelya din Chițmani, Valeri Smutniak din Yablunivka, Serhii Moskalyuk, Mykhailo Zaruchinsky din Vijnița, Denys Galyar din Konyatyn, Andrii Shevchuk din

Livynti, Roman Rusnak din Boianciuk, Serhii Moskaliuk din Hliboca și Valerii Smutniak din Yablunivka. Curg întoarcerile la matcă, se întorc eroii într-o lume care, din păcate, în bună parte nu-i mai merită.

*

Nu se cunosc motivele, altele decât cele strategice, pentru care Cernăuții și regiunea al cărei capitală este orașul nu au fost ținte prioritare ale rachetelor și dronelor rusești. Dacă nu ar fi coloanele de sicrie de zinc, ai crede că nimic din normalitatea nordului Bucovinei nu s-a schimbat, cu excepția unei stări ușor anarhice, cărei, în comunitățile rurale, i se face față cu relativ succes. Ucrainenii, dar și românii care și-au abandonat limba, au început să învețe în taină limba română, mulți fiind etnicii regiunii care întrebau, mai pe față sau mai discret, de ce nu ne unim cu România sau măcar de ce nu se solicită protecția administrativă românească măcar pe durata războiului, ceea ce, în fapt, s-a mai întâmplat în istorie. În 1914, de exemplu, impresionat de suferințele nedrepte, și care puteau fi evitate, ale Bucovinei, A. D. Xenopol cerea, în articolul „Bucovina”, publicat în ziarul „Adevărul” din 15 octombrie 1914, curmarea calvarului românesc, printr-o soluție-precedent, cea din 1853, „când rușii declaraseră război Turciei, care obținu sprijinul puterilor apusene, iar Austria propuse ambilor războitori să ocupe ea țările române, pe atunci Moldova și Muntenia, arătând aliaților că le-ar apăra de a cădea în mâna Rusiei, iar rușilor că ar împiedica pe dușmanii ei de a o ataca prin aceste regiuni apropiate de Polonia și că, deci, ar scăpa-o de un mare pericol. Și la pacea din Paris, Austria a înapoiat aceste țări

Europei, care le luase sub a ei ocrotire. Pentru ce nu am face și noi tot așa? Ocupăm acuma Bucovina, scutind și pe ruși, și pe austrieci de a mai vărsa sânge, pentru menținerea acestui colțișor de pământ, care nu este neapărat necesar nici unuia din cei doi războitori pentru hotărârea izbânzii finale?”.

Xenopol anticipase, practic, o cerere transmisă guvernului de la București și de ruși, și de austrieci, cerere ignorată pe Dâmbovița, prin care împuternicea România să ocupe și să administreze Bucovina, care nu avea o valoare strategică, pe toată durata primului război mondial, urmând ca prin pacea ulterioară să se stabilească noul statut al provinciei, care putea rămâne cel vechi, austriac, sau rusesc, în condițiile în care în Rusia nu ar fi izbucnit revoluția bolșevică, îngăduind Bucovinei ca, între mai multe rele, să opteze pentru „răul cel mai mic”, cum spunea Sextil Pușcariu, pregătind unirea cu România.

În anii aceștia, care prefigurează al treilea război mondial, România nu poate negocia nimic cu Moscova, singura ei disponibilitate în favoarea etniilor din nordul Bucovinei fiind ajutorarea uriașelor coloane de refugiați, care fugeau sperați din calea masacrului. Iar dacă ucrainenii din regiune ar fi optat pentru statutul de cetățean al Uniunii Europene, pe care l-ar fi dobândit după o eventuală unire a provinciei cu România, sătenii români nici nu voiau să audă despre o astfel de perspectivă:

– Nimeni nu vrea unirea cu România, pentru că Bucureștii conduc prost și nedrept. Oricât de greu ne-ar fi

cu războiul, tot mai bine este pentru noi, bucovinenii, dacă ne conduce Kievul. Cei de aici, care se dau drept unioniști, inclusiv eu, trag pe sfoară România, ca să apuce cât mai multe fonduri destinate diasporei și să se îmbogățească...

Așa-i spuse, demn și cinstit, un țăran din Pătrăuții de Sus unui scriitor din Suceava, când și el fusese cooptat în echipa pentru documentarea și elaborarea unui studiu etnografic despre Bucovina, în cadrul unui proiect finanțat de Uniunea Europeană. Scriitorul sucevean venise la Cernăuți și, într-o sală a fostei Galerie de Artă, durată de primarul Dimitrie Marmeliuc, în beneficiul Societății Artiștilor și Amicilor Artelor Plastice din Bucovina, s-a văzut nevoit să aștepte, după fiecare propoziție românească, traducerea în limba ucraineană. Abia spre sfârșit, când suceveanul a anunțat că deja se lucrează intens la monografia finanțată de Uniunea Europeană, cu sprijinul publiciștilor din nord Dumitru Covalciuc și Dragoș Tochită, cărturarii satelor românești din nordul Bucovinei, adunați rusește acolo, și-au amintit strălumiți de limba vorbită de bunicii lor, slobozind triluri concurențiale cu cele ale blondei „privighetori a Carpaților”, care, ca vorbitoare curentă de rusă și de ucraineană, s-a pus pe aburcat lexicul limbii române cu o hărnicie demnă de toată admirația naivilor.

În România, odată cu sosirea primelor valuri de refugiați, întâmpinate cu ospitalitatea tradițională a multimilor, și-au făcut apariția și traficanții ucraineano-români de false identități românești, care, pentru doar 400 de Euro, puneau la dispoziția refugiaților cărți de identitate și

pașapoarte, care să-i ajute în ocuparea unor locuri de muncă pe întreg cuprinsul Uniunii Europene. Odată deveniți europeni, valurile de ucraineni cu identitate românească au sporit rândurile uriașei diaspore românești, beneficiind inclusiv de dreptul de vot. Într-un singur sat de pe malul Siretului, zece mii de ucraineni și-au legitimat baștina neadevărată și au pornit spre lumea liberă, împovărați, probabil, de o vinovăție lăuntrică, pe deplin scuzaibilă, dacă luăm în considerare că fiecare ființă de pe pământ și, mai ales omul, are înăscut instinctul salvării urmașilor săi. Încă nu se știe câte sute de mii de refugiați ucraineni au căpătat identități false de români sau de polonezi – pentru că este sigur că nici Polonia nu a fost văduvită de un astfel de procedeu nelegal. În falsurile acestea eu văd și întrevăd și un act de solidaritate umană, în care nu poate fi inclus și traficul de identități, care i-a îmbogățit pe mulți, așa cum se întâmplă, revoltător de nedrept, în timpul tuturor războaielor care macină și tot macină umanitatea. Nu înseamnă o scuză războiul în sine pentru degradarea individuală a cuiva anume, care și exacerbat instinctele de fiară cu o atrocitate la fel de condamnabilă ca și războiul în sine.

La Ciudei, pe granița sudică a Bucovinei cu Bucovina, un bărbat vag încărunțit urcă domol dealul de pe malul drept al râului Suceava. Când ajunge pe culme, privește amurgul de dincolo de Crasna, apoi scoate trompeta și începe să cânte. De peste apă, din curtea unei case a Vicovului de Sus, un acordeon începe să-l acompanieze. De câteva decenii, seară de seară, se întâmplă acest inedit concert transfrontalier, iar Iliuță din Ciudei, trompetistul înăscut, a tot amânat să treacă în România și să-l caute

pe acordeonistul din Vicov. Încă nu venise vremea. Abia acum coboară, cântând, dealul Ciudeiului înspre apa Sucevei, călăuzit de partea aceluiași cântec, răspândit de dincolo. Grănicerul ucrainean îl privește cu înțelegere și-i șopteste discret tovrășului său de patruză:

– În sfârșit, o să-și cunoască prietenul de cântec...

Nici grănicerii români nu au de gând să se împotrivească reunirii micii orchestre transfrontaliere, deși asistă curioși la eveniment. Iliuță din Ciudei trece și pe lângă ei, fără să-i vadă, și, când ajunge în Vicovul de Sus, intră cântând, cu pleoapele lăsate, în ograda cu acordeon. Se așează pe băncuță, lângă acordeonist, și-abia când se încheie cântecul ridică pleoapele amândoi. Se știu de decenii bune, deși nu s-au mai văzut vreodată. Își strâng mâinile bărbătește, apoi continuă să cânte împreună, de data asta umăr lângă umăr, până târziu, în noapte. Câțiva vicoveni curioși priveau, tăcuți, dar cutremurați de sfînțenia tainei, de după gard. Iar cântecul își vedea de ale lui, de parcă ar fi fost o închinare dumnezeiască, menită să alunge din ceruri îngerii întunericului.

*

Victor Ionașcu, muzician înnăscut, îndrăgostit din copilărie de melosul profund al lui Vladimir Vîsoțki, dar și mare admirator al clasicei literaturi rusești, a plecat la Moscova, imediat după terminarea studiilor liceale la Cernăuți. Știa în amănunt întreaga viața a marelui actor și cantautor rus și-mi povestise, de parcă ar fi fost o reușită personală, despre un concert al lui Vîsoțki în America, în

fața unui public select, în rândurile căruia se afla și neuitatul actor american Gregory Peck. La sfârșitul concertului, americanul a urcat pe scenă, l-a îmbrățișat pe rus și i-a zis înlăcrimat:

– Extraordnare versuri sunt cele pe care le-ai scris pentru muzica ta!

La fel de impresionat, dar fără lacrimi care să i se prelingă pe obraz, Vîsoțki a replicat uimit:

– Știți limba rusă?

Iar Gregory Peck, și mai uimit decât Vladimir Vîsoțki, a răspuns:

– Cum? Tu ai cântat în limba rusă?!

Victor Ionașcu, povestindu-mi, era pe culmile evlaviei:

– Vă dați seama cât de temeinică era simbioza dintre muzică și versuri, dacă muzica a izbutit să vizualizeze versurile scrise într-o limbă necunoscută ascultătorului?

Cu speranța că va izbuti să compună o astfel de muzică, Victor Ionașcu a plecat la Moscova, unde a făcut studii universitare de componistică și de interpretare, dar, în final, a fost nevoit să se mulțumească doar cu un post de ghitarist în marea fanfară militară a Rusiei, după ce câteva tentative de afirmare individuală ca interpret și

compozitor au eșuat. Iar în viața civilă nu existau posturi culturale, finanțate de stat, care să fie puse la dispoziția unor creatori, în dauna parveniților politiciii. Dezamăgit inclusiv de statutul său în uriașa fanfară militară, Victor Ionașcu s-a înscris la Academia Militară și a ajuns ofițer cu carieră lentă, dar cu carieră. În general, cei născuți în Ucraina, indiferent de etnia lor, beneficiau de cariere, în toate domeniile, mult mai anevoioase decât cei născuți în Rusia sau în celelalte republici. De la căpitanul Olexei Berest, care a înfipt steagul roșu pe clădirea Reichstagului, în 1945, dar căruia i s-a răpit această glorie reală pentru că se născuse în Ucraina, au urmat generații de născuți în Ucraina la fel de nedreptățite, însuși numele național devenid, în spațiul sovietic, un fel de peiorativ, mai ales prin tonul rostirii. Victor a încercat, o vreme, să-și precizeze statutul de născut în Bucovina, apoi pe cel de român din Bucovina, dar nimic nu i-a fost de folos, așa că și-a asumat doar gradul de ofițer drept identitate deplină. Încă mai cânta întreg repertoriul lui Vladimir Visoțki, mai ales pentru sine, în lungile ceasuri de singurătate și de în-singurare.

În 24 februarie 2022, când regimentul condus de colonelul Ionașcov (Victor acceptase și rusificarea numelui strămoșesc) a trecut granița Ucrainei, toată lumea se aștepta la un marș triumfal, presărat cu flori. Jumătate dintre ostașii săi erau născuți în Ucraina și simțeau invazia ca pe o adevărată întoarcere acasă. Încă se accepta o identitate națională comună între ucrainenii și rușii, iar uni-rea și suveranitatea se disputau oarecum cu înțelegerere, cei mai mulți fiind de părere că Ucraina este o creație ru-sească artificială, subordonată afectiv marelui spirit al

culturii rusești clasice, și tocmai de aceea invazia era acceptată subiectiv ca fiind un marș al păcii, cu intenții unificatoare. Numai că, odată cu neașteptata rezistență suveranistă din partea ucrainenilor, violența rusească a ripostat cu o sălbatică cruzime. Un tăvălug al spaimei se rostogolea ucigaș dinspre Moscova, transformând armata într-o urgie a hoardelor nemiloase, puse pe jafuri, violuri și crime. Și, ca să nu li se pună la îndoială loialitate, soldații născuți în Ucraina din armata rusă s-au întrecut în cruzime împotriva propriului lor neam.

Colonelul Viktor Ionașkov pășise nesigur în deșertul de cenușă, în vreme ce exploziile de pe zare înfășurau în flăcări ucigașe trupul de mântuitor al neuitatului Vladimir Vișoțki: albastre erau flăcările care măcinau sunetele, vineții erau cele ca incendiau versurile. Nemișcat, muzicianul legendar se dă râma ca o statuie de nisip. Puteai auzi nisipul în fermă și nemiloasă prăbușire. Nimic din Vișoțki nu mai rămânea pe pământ, iar Victor Ionașcu, fecior de intelectuali români din Bucovina, religios întru creație adevărată, a văzut primul apocalipsa și a descărcat, din disperare, un încărcător întreg în ghitară care-i însoțise viața de până acum. Țăndările cântecului s-au răspândit în preajmă ca un miraj, desprins brutal din griful care rămăsese întreg, dar pe care Victor l-a strivit cu tălpile rigide ale bocancilor militari rusești. Parcă dansa, cu brațele, ochii și fruntea în înălțare mută spre cer, dar și cerul era brăzdat de o cruzime nepământească, din fața căreia s-au grăbit să dispară toate ierarhiile cerești. Nimic, nici măcar închinarea, nu-și mai avea sens, pentru că totul se spulberase, iar Dumnezeu se mutase într-un atât de departe, încât nimic nu mai putea ajunge până la El.

Rămas fără Vîsoțki, Victor nu mai avea nimic. Su-fletul îi amortise, ochii îi erau goluri de gheață, în care se reflectau violuri, crime, ticăloșii satanice. Ar fi fugit, sim-țea ademenirea magnetică a nevoii de a evada, dar nu mai avea de unde și înspre unde. Era prizonierul carsasei unei uniforme, pe care nu o dezonorase, deși începuse să o simtă ca pe un stigmat. Fusese împușcat în brațul stâng, dar încă nu își conștientizase rana și nici sângele care i se prelingea pe pământ. Un sanitar s-a ivit ca din pământ și i-a tăiat vestonul, apoi și cămașa, ca să-i poată pansa rana, iar după ce a făcut-o, a dispărut la fel de neașteptat ca și la ivire. Întins pe brazdele Ucrainei, Victor a văzut cu ochii deschiși pământurile duios ondulate ale Bucovinei natale și, în clipa aceea, a înțeles că numai acolo, în locu-rile de la care raiul și-a împrumutat măreția, s-ar mai pu-tea căuta și, eventual, afla. A plecat în noapte, s-a topit în întuneric, fără să-i pese dacă va rămâne întuneric sau va afla, cândva, o fereastră deschisă spre diminețile copi-lăriei. Câteva rafale rusești, apoi câteva rafale ucrainene s-au străduit să-l doboare, apoi au încetat, pentru că silu-eta stranie din noapte nu evita gloanțele, pășea drept pe pământ de parcă ar fi călcat pe moarte.

Mulți l-au văzut pe omul acela, care pășea agale și neauzit spre soare-apune. Unii i-au întins ulcioare cu apă sau frângerii de pâine, dar el pășea fără să vadă și fără să primească nimic, pășea agale, cu ochii ficși și nevăzători în încremenirea lor stranie. Părea o vietate care și-a pier-dut mințile, părea un posedat de cine știe ce duh pribeag, părea un mântuitor care duce cu sine păcatele propriului său neam. Părul, barba și mustățile în crescuseră în voie

și numai vântul le înfoia într-o anumită ordine, într-o desfășurare de o stranie naturală. Pășea. Fără grabă, fără târșirea pașilor, ca într-o predestinare,

Nu se știe câtă vreme a trecut, pentru că timpul, lumea cu întreaga ei sălbatică violență și vise încetaseră să mai existe. În sfârșit, într-o noapte cu lună plină, porțile ogrăzii unei gospodării din Bucovina s-a deschis cu un scârțâit prelung, iar un trup scheletic păși ostenit prin iarba și prin troscotul ogrăzii. O femeie ieșise în prag și privea, cu palma la gură, de parcă ar fi astupat un țipăt, spre strania ivire.

— Mamă!, s-a auzit o șoaptă, apoi trupul acela de spectru luminos s-a prăbușit în iarbă și troscot, pentru a-și afla adăpost într-un somn adânc.

Criza de identitate sau fiecare moare singur

Iadul se dezlănțuise cu sălbăticie în întregul district Bahmut al regiunii Donețk și până la capătul lumii. Moartea păsea pe ceruri și pe brazde reavăne, clonțul ei lacom înșfăca hulpav primii mărtișori din sălciile de pe malurile pâraielor, iar straiile beznei se coloraseră într-un albastru metalic, ireal. Dărele ciocnirilor brutale dintre ceruri, vâlvătaile exploziilor dintre brazde și sângele clipocind în pârlăieșe pământeste, de parcă și-ar căuta scăparea imposibilă transformaseră noaptea de început de martie într-un nemilos eșafod al istoriei. Nu mai există scăpare, nu mai există nimic. Iisus se așează pe o buturugă, ca într-un desen de Albrecht Dürer, și plânge. De bunăvoie sau poate că din solidaritate cu natura sa umană, Iisus a coborât din ceruri, s-a așezat neputincios pe o buturugă și a început să plângă. Nimeni nu-i dă nici o atenție, fiecare se zvârcolește disperat în căutarea supraviețuirii, iar Iisus plânge mocnit în fiecare viață care nu renunță la rosturile ei primordiale. Iisus încă mai crede în rosturile firești ale omenirii, încă mai speră în dragoste, dar pământul se cutremură de ură și de violență și-atunci doar Iisus începe să plângă.

Oamenii scrâșnesc din dinți, înjură, împrășcă cu blesteme și sudalme nemaiauzite sau ridică pumnii înțeleștați spre cer:

– Unde ești Tu, Doamne?, horcăiește câte un glas ostentit.

– Aici!, se grăbește să răspundă Iisus, ridicându-se de pe buturugă, dar nimeni nu-l mai vede și nu-l mai aude.

Bombardați de propria lor artilerie cu obuze menite să-i scoată din tranșee, rușii dau năvală asupra pozițiilor ucrainene și se încinge din zare în zare o înspăimântătoare horă a morții. Din cer, dronele și rachetele rușesti se năpustesc asupra pâlcurilor de oameni înțeleștați în luptă, ucigând și dușmani, și ostași proprii. Numărul victimelor proprii nu mai contează, importantă este doar poziția dobândită. Plouă cu foc, plouă cu moarte, iar în înțeleștarea dură, Serghei Bojescu, soldat ucrainean din comuna Cuciurul Mare, care, cu doar patru zile înainte împlinise 51 de ani, se aruncă într-un crater de obuz, împreună cu dușmanul rus, cu care se înțeleștase. Pe locul abia părăsit a explodat o altă bombă, risipind asupra celor doi învrăjbiți o ploaie de țărână, și-atunci amândoi au exclamat în limba română:

– Doamne, iartă-mă!

Bojescu a îndreptat rapid țeava armei spre dușman, întrebându-l nedumerit:

– Mă, tu te rogi în limba română?

Rusul încă mai gâfâia înspăimântat, dar găsi putere să îngaime:

– De rugat, întotdeauna te rogi în limba părinților...

– Cum adică, și tu ești român?

– Nu, eu sunt rus. Părinții mei sunt români.

– De unde?

– Din comuna Cuciurul Mare.

Bojescu l-a privit cu atenție, în lumina ireală a exploziilor, dar nu l-a recunoscut. Ce-i drept, comuna lor, Cuciurul Mare, este o comună întinsă, cu multe sate. Apoi rusul întreabă:

– Și tu ești român?

– Nu, eu sunt ucrainean. Români au fost părinții mei, Dumnezeu să-i odihnească!

– Cum adică ești ucrainean?

– Așa am ales eu: să fiu ucrainean, să fiu al țării pe teritoriul căreia m-am născut... Dar tu de ce ai ales să fii rus?

În lumina exploziei, cuciureanul ucrainean băgă de seamă că dușmanul său din aceeași groapă a sfârșitului de istorie, cuciureanul rus, pare să fie cam cu vreo zece ani mai tânăr. Rusul scoase gamela și i-o întinse ucraineanului:

– Trage o dușcă, să te mai întremezi.

Serghei Bojescu sorbi cu nesaț din gamela cu votcă, își șterse mustățile cu mâneca vestonului, mulțumi, iar după ce o înapoie rusului, scoase o turtă coaptă pe vatră, pe care o frânse în două, îi întinse jumătate din ea vrăjmașului și începură să mestece bunătatea de turtă chibzuit, cu răbdare. Din când în când, ba unul, ba celălalt, sorbeau din plosca așezată de rus între el și ucrainean.

– Eu mi-s Bojescu, din satul Hodyliv, comuna Cuciurul Mare; dar pe tine cum te cheamă, măi rusule?

– Oleg Pletos, din același sat cu tine.

Bojescu făcu ochii mari de uimire:

– Te pomenești că ești feciorul lui bădița Ilie Pletosu din deal, vărul lui tata!

– Al lui, căci alt Pletos nu se pomenește în comuna Cuciurul Mare.

În jur se năruiește cerul, iar cei doi veri, unul ucrainean, celălalt rus, care se trag din aceeași rădăcină răzeșească românească a Moldovei, sădită de de strămoșii

maramureșeni, se lipsesc înfrigurați de fundul gropii. Amândoi au răni înfășurate în bandaje, răni de supraviețuitori, care pot fi duse pe picioare, deși încă mai sângerează, iar firisoarele de sânge li se împreună în adâncul unui crater din vecinătatea satului Spirne, de lângă Bahmut.

E ciudată lumea aceasta, în care fiecare om poate alege ce anume și cine să fie. Este și dreaptă această libertate, pentru că, înainte de toate, singura identitate reală a ființelor umane este cea dumnezeiască de om, de creație creatoare a Dumnezeuirii, o identitate sabotată și negată, de-a lungul mileniilor, și de religii, și de statalități. Abandonată de România, vreme de secole, mai întâi Austriei, apoi Rusiei și Ucrainei, românii din nordul Bucovinei au tot avut de ales între a fi austrieci, apoi ruși și ucraineni. Cu ucrainenii se asemănau prin religie, prin port, prin obiceiuri, prin hore și prin cântece de strânsură; doar limba i-ar fi putut despărți, dar în Bucovina și românii, și ucrainenii cunosc, în marea lor majoritate, în afară de limbile natale, și germana, și poloneza, funcție de limba nucleului economic de care au depins de-a lungul vremii.

O nouă explozie, în chiar buza craterului, înfipse o bucată de schijă în pieptul lui Serghei Bojescu, iar ochii lui mari, prietenoși și veșnic zâmbitori începură să se păinjenească peste chipurile părinților, soției și cele de neprețuit ale copiilor. Vărul lui rus aprinse un cățui de lumină, pe care îl înfipse la căpătâiul eroului ucrainean, apoi se târî afară din groapă și tot târâș înaintă anevoios prin țara nimănui.

Dacă nu s-ar ivi, mult prea des, camionetele cu sicrie de zinc, grăbite să-i aducă eroii acasă, nordul Bucovinei nici nu și-ar da seama că Ucraina se află într-un cumplit război. Viața își vede de ale ei, un singur atac, desfășurat în dimineața zilei de 11 aprilie 2024, cu rachete și drone, asupra regiunii Cernăuți, fiind anihilat de forțele de apărare aeriană ucrainene, fără ca agresiunea să se fi soldat cu vreo victimă. Dar vin mereu coloanele cu sicrie, care se risipesc pe drumurile îngenucheaților, spre cele patru zări, iar fiecare tragică întoarcere prilejuiește ceremonii vibrante, prin care autoritățile fiecărei comunități își reafirmă patriotismul lozincard, uneori cu trimiteri și la istoria localității respective, alteori doar întru glorificarea excesivă a trecutului comunitar al celui răpus pe fronturile îndepărtate. Regulile fundamentale ale feudalismului, slujba și credința, au fost probate, prin sacrificiul suprem, de fiecare erou în parte, dar pe cât de mare este golul pricinuit de acest sacrificiu în sufletele mamelor și copiilor, pe atât de superficială este compasiunea comunitară, „satul nostru” lustruindu-și zestrea de mitic născocit cu noi fapte mărețe, care nu se datorează nici unui sat, ci unor oameni reali și obișnuiți, care nu au fost onorați acolo, pe parcursul vieții, cu nici o funcție, fie ea și onorifică, de reprezentare a localității. Abia în moarte și doar pentru câteva zile, obștile din nordul Bucovinei se omagiază doar pe ele, sub pretextul onorării eroilor. Așa se întâmplă pretutindeni și oricând, prefăcătoria cinstirii istoriei fiind pecetluită cu găselnița „Eroului Necunoscut”, menită să țină loc de memorie, deci de respect pios și neconținut viu. Nici ucrainenii și nici românii nu prea

au habar de numele străbunilor lor direcți, pentru că și religiosul „să trăiți și să-i pomeniți” nu-i decât o vorbă în vânt, care trece și se duce din adiere în adiere.

„Bucovina din nou sângerează în mare doliu”, tătorează iarăși ziarele, odată cu întoarcerea în țărâna natală a răpușilor „în băătălia pentru Bahmut – iadul cel mai îngrozitor din Ucraina, unde în prezent se duc cele mai crâncene lupte cu invadatorul rus”. Din păcate, la trecerea sicriilor, pe marginile drumurilor îngenunchează tot mai puțini oameni, conform obișnuinței proverbiale „viii cu viii, morții cu morții”. Din păcate făloșenia ține loc de speranță și întetește mocnirea tăcută a amăgirilor.

Odată cu Serghei Bojescu din satul Hodyliv, comuna Cuciurul Mare, care „și-a dat viața pentru pace și liniștea noastră”, se întorc în nordul Bucovinei și ceilalți de curând uciși în bătăliile cu barbarul invadator. Serghei Zavialov din satul Valea Cosminului, comuna Voloca, Mihail Calancea din Hliboca, Maxim Kolisnyk din Nedobovivți, maiorul cernăuțean Andrii Lukaniuk, născut în satul Godî-Dobrovidka, districtul Kolomiyskyi, regiunea Ivano-Frankivsk, comandantul batalionului aeropurtat al celei de-a 80-a brigăzi separate de asalt, soldatul Evghen Jugaevici din Sroejineț, Balaba Volodymyr din Cernăuți, Ivan Varciuk, fostul deputat al Consiliului orașului Securenii, Viktor Tymciuk din satul Serbycianî și Ivan Kurciak din satul Oșihlibî.

Întotdeauna am avut încredințarea că oamenii trebuie să trăiască pentru patrii și nu să moară pentru statalități. Istoria mi-a întărit această convingere, prin consa-

crarea lucrului bine și util făcut. Exisă mărturii maghiare că hunii, cucerind Panonia, Pamfilia, Frigia, Macedonia și Dalmația, până în anul 328, „în Pannonia au rămas doar vlahii, gorogii, dreptii mesiani”, alt trib valah, pentru că turmele lor, de care nimeni nu i-a depozat, produceau cele necesare traiului și pentru localnici, și pentru ocupanți. Mai târziu, în 1241, după ce au ocupat și ținutul Rodnei, tătarii au trimis pâlcuri de călăreți prin păduri, ca să prindă „o limbă”, iar acelui prizonier i s-a spus să îi anunțe pe localnici că se pot întoarce în satele și orașele lor, ca să-și reia viața de unde au întrerupt-o, dar să nu mai trimită zeciuiala maghiarilor, ci s-o aducă la cetatea „Ymor filius Molda”, deci de la vărsarea pârâului Repea în Valea Luminoasă – astăzi Gura Humorului. La fel au procedat, în timpul dominației sau statalităților lor și turcii, și polonezii, și rușii țarinei Ecateriana cea Mare, și austriecii. Nimeni nu s-a atins de moșiile individuale și de statutul social al locuitorilor, ci doar de destinația zeciu-elii. Nici măcar limba nu a avut de suferit, pe meleagurile acestea în care statalitatea și biserica foloseau limba slavonă, ulterior greaca, iar mulțimile, inclusiv iobagii aduși de stăpânii de pământuri din țările vecine, vorbeau numai românește.

Există o diferență subtilă între patrii și statalități, iar prin confuzie oamenii trăiesc pentru patrii și mor pentru statalități, statalitățile fiind adesea confundate cu libertatea. Românismul, atât cât a mai supraviețuit în nordul Bucovinei, a fost aspru și pe nedrept asuprit, în deceniile statalității ucrainene, și-abia în momentele de cumpănă ale acestei statalități s-a probat, prin sacrificiul suprem al românilor bucovineni pentru statalitatea ucraineană, că

„Bucovina își ia rămas bun de la eroii care au murit pentru libertatea și independența Ucrainei”, considerând această statalitate ca fiind un simbol al propriei lor libertăți. Patriotarzii români din România îi pot acuza, dar românii au totala îndreptățire de a-i înțelege și de a fi alături de ei. În Bucovina întreagă, românii și ucrainenii sunt împreună de mult prea multă vreme, se închină în aceleași biserici și horesc la aceleași nunți și strânsuri, iar modelul acesta de conviețuire pașnică și, în fond, creatoare trebuie continuat. Tocmai de aceea eroii nordului bucovinean sunt îndreptățiți și la respectul și compasiunea românilor din România. Oleg Plamennov din satul Podvirne, comuna Mămăliga, care a fost omorât în ziua lui de naștere, când tocmai împlinise 35 de ani, Mykyta Mironov din Cernăuți, Myhailo Bogacyk din satul Klișkivți, Oleksandr Hryhoryak din satul Dolishnii Șepit, comuna Berehomet, Pavlo Dovhanskyi din satul Moșaneț și Yevhenii Krasovskyi din Storojineț benemerită câte o lumânare aprinsă pe fiecare brazdă a Europei, pe care o vor aprinde toți cei care prețuiesc sacrificiul civilizator și libertatea de a fi ceea ce-ți dorești să fii, dreptul fiecăruia dintre noi la identitate fiind trăsătura divină pe care încă o mai purtăm, palpătoare, în subconștient.

Solidarizarea în fața agresivităților barbare ale prezentului înseamnă o binecuvântare, un privilegiu sacru și nicidecum o obligație. Fericiți cei desprinși din sălbăticia instinctelor, instincte nicidecum primare, ci dobândite, pentru că primară este doar iluminarea, scânteia de dumnezeire pe care o putem întrezări în fiecare suflet omenesc dispus să se caute și să se afle.

*

Ard malurile apelor și cerul dintr-o margine în cealaltă, iar Sfântul Soare, când se mai ivește tremurător, pare un cățui de lumânare menit îndrumării pe căile veșniciei. După fiecare noapte de crâncenă încheștare se lasă asupra lumii un deșert de cenușă, care trag zăvoare grele peste strigăte din ce în ce mai neputincioase.

– Fraților, ajutați-mă!, murmură, risipite, un cor de voci ireale, desprinse de pe buzele răniților, iar sanitarii roiesc peste tot, încercând să mai salveze ce s-ar putea salve.

O senzație de copleșitoare pustietate, scăldată în aburi albăstirii, se instaurează pe pământ, după fiecare bătălie în parte. De fiecare dată, aceeași, de fiecare dată diferită, totuși, de fiecare dată cu un alt murmur de voci, de vieți care nu-și pierd speranța. Rareori poți zări silueta vreunui ostaș ucrainean, rătăcind printre răniți și întrebând cu disperare:

– Fraților, nu l-ați văzut pe Dumitru Cernei din Mahala? Îl știe cineva pe ostașul nostru Dumitru Cernei?

Din altă parte, printre alți răniți și sanitari, un alt vizeaz al Ucrainei își caută un prieten sau o rubedenie:

– Fraților, nu l-ați văzut pe Nicolae Popescu din Cernăuți? Dar pe vecinul meu Andrei Berezovschi?

Întrebările se tot repetă în ucraineană, în română, în poloneză, ba chiar și în rusă, dar răspunsuri se găsesc arar, învăluite în sângele amestecat al eroilor. Pe front, în timpul luptelor, vitejia se măsoară prin fapte, care obligă la respect. Departe, în țara apărută și încă necucerită, simpla moarte, indiferent cum s-a produs ea, este etichetată drept eroism. Și este drept să fie așa.

– Fraților, nu l-ați văzut pe Dumitru Cernei?, răsună multilingv întrebarea fără răspuns până aproape de țara nimănui.

– Fraților, nu l-ați văzut pe Nicolae Popescu din Cernăuți? Dar pe Andrei Berezovschi?

Răniții, fie că vor supraviețui sau nu, și-au trimis gândurile în așezările natale, ca să-i mângâie și să-i întremeze pe cei dragi. Curând par să uite de trupurile lor spuzite cu răni, iar buzele lor aduc de departe, de foarte departe, cuvinte poticnite, care le luminează ochii:

– Mamă, eu sunt bine. Să nu-ți fac griji!

– Ană, ai grijă de copilașii noștri! Ocrotește-i!

– Puiul tatii, ce mândru ai crescut în doar câteva luni!

Câteva luni pe front sunt, întotdeauna, o veșnicie. Miroase urât pe front, miroase a sânge și a moarte. Nimeni nu-și dorește să fie aici, dar nu ai de ales, atunci când barbarismul ignoră cele mai elementare drepturi

omenești și gonește înspre prăzi râvnite de alții, de cei care-i aruncă în moarte ca pe niște câini de vânătoare. Nedreaptă și dureroasă este jertfa ostașului ucrainean, dar nu mai puțin nedreaptă și dureroasă este și jertfa ostașului rus. Și totuși, ucraineanului îi este puțin mai ușor, pentru că își apără patria, pentru că există o anumită sfințenie în credința milenară a datoriei față de pământul strămoșesc. Rușilor, împinși la crimă de ambițiile satanice ale Moscovei, le-ar fi mai greu, dacă nu ar fi mai tot timpul beți și îmbărbătați de halucinațiile bahice. Prin bisericile rusești și ucrainene, până de curând ascultătoare de aceeași ierarhie moscovită, se predică motivații ale jertfirii pentru gloria lui Dumnezeu. Rupt în două, Dumnezeu zace în cioburi, ca o statuie dărâmată, în cele două părți ale fâșiei dintre fronturi, de veacuri numită țara nimănui.

Deodată, unul dintre căutătorul de supraviețuitori zărește o siluetă, care poticnește prin deșertul de moarte și cenușă și i se pare că recunoaște contururile și felul de a păși ușor înclinat spre stânga, și începe să fugă, cu brațele deschise și fără să înțeleagă că duce, de ceasuri bune, în pulpa piciorului, rana unui glonț afurisit. Când se apropie de siluetă, cel ce aleargă întreabă cu o nezăgăzuită bucurie:

– Dumitre, tu ești?!!!

Dumitru Cernei din Mahala și-a auzit consăteanul ca prin vis și parcă i-ar fi venit să se bucure și să mai pășească, dar cerul și pământul au prins să se învârtască nebunește și își simți sufletul și trupul zvârlite într-un

neant ciudat, din care l-au smuls, în cele din urmă, două brațe puternice, în timp ce un glas cunoscut îi striga îngrijorat:

– Nu te lăsa, Dumitre, nu te lăsa! Te duc eu, o să te faci bine, dar nu te lăsa și nu mă lăsa, Dumitre!...

Răniții, sanitarii, apoi și militarii din pozițiile ucrainene de apărare și-au văzut fratele de război șchiopătând spre ei, cu un ostaș în cârcă. Câțiva au sărit din tranșee, cu gândul să-l ajute, dar fratele de război nu s-a lăsat, până nu și-a depus povara în mâinile medicilor de la cortul sanitar, apoi s-a prăbușit și el într-un leșin epuizant. Când și-a revenit, peste câteva zile, a aflat că Dumitru Cernei plecase, pe Drumul Eroilor, spre Cernăuți, odată cu cernăuțenii Nicolae Popescu și Andrei Berezovschi, în ultima lor călătorie.

În Mahala și la Cerăuți, frumoasele slujbe de înmormântare au cutremurat mulțimile, care au și plâns, au și omagiat, ascultând admirative minunatele discursuri patriotice ale celor mai dibaci cuvântători dintre reprezentanții autorităților. „Adio! pentru totdeauna vrednicului fiu al satului Mahala Dumitru Cernei, omorât de cotropitori în cel mai fierbinte punct al frontului – Bahmut”. La Cernăuți, unde „Ambii Eroii, Nicolae Popescu și Andrei Berezovschi, s-au alăturat forțelor armate ale Ucrainei la prima chemare... cernăuțenii și-au petrecut fiii, Eroii Ucrainei, în ultima lor călătorie. Din păcate, războiul îi ia pe cei mai buni care nu s-au speriat și s-au alăturat apărătorilor țării”, consemna lapidar bisăptămânalul românesc „Zorile Bucovinei”, deja

aglomerat cu știrile patriotice despre întoarcerea Eroilor ucraineni în brazda pământului de acasă. Nu acasă, ci în brazda pământului natal, singura care păstrează cu adevărat memoria neamurilor, dintr-un capăt în celălalt al civilizației umane.

Apoi s-a așternut liniștea, prin întoarcerea în normalitatea de fiecare zi. Nu se cunoaște numele și nici întâmplările ce au urmat, în viața de luptător pentru libertatea Ucrainei a românului care l-a căutat și s-a străduit să-l salveze pe fratele său de război, Dumitru Cernei din Mahala. Și poate că este și drept așa, mulți, nspus de mulți fiind Eroii care se străduiesc pentru supraviețuirea Eroilor. Frățietatea aceasta este, în cele din urmă, poate că ultimul vestigiu instinctual pe care oamenii îl mai păstrează din creștinism.

*

Rareori s-a mai întâlnit în istorie vreun viteaz precum sergentul Vasyl Murar, care a trecut meteoric prin iadul nefericitului Bahmut pentru a deveni legendă. Nimic nu-l putea speria sau înfrâna, iar mintea lui fremătătoare născocea planuri surprinzătoare, pe care singur le pune în practică, ca să-și protejeze frații de arme de orice eventuale pericole. Doar în timpul primului război mondial s-a mai pomenit un astfel de viteaz, și el devenit legendă, ardeleanul Victor Rusu, care a luptat în Bucovina. Ca și Victor Rusu, Vasyl Murar dispărea singur în noapte și se întorcea, spre zori, cu câțiva invadatori ruși prizonieri, culeși dintre supraviețuitorii tranșeelor dușmane, pe care le ataca pe neașteptate, declanșând un haos

generalizat și o orbire atât de nebună, încât îi făcea pe rușii înspăimântați să se ucidă unii pe alții, panicați de o închipuită incursiune a inamicului. Frații de război îl admonestau, adesea, pentru pericolele pe care le înfrunta, dar Vasyl Murar surâdea molcom:

– Ei, și ce e dacă mă va nimeri glonțul vrăjmașului? Fiți siguri că nu se va face, prin asta, o gaură în cer!

Prin tranșeele armatei ucrainene încă mai circula tot felul despre legende despre viteazul Vasyl, care, în timpul primelor mari confruntări militare din părțile Bahmutului, le-a cerut fraților de arme să se retragă, ca să se regrupeze, el oferindu-se voluntar să-i acopere. Vreme de un cea, Vasyl Murar, cu o mitralieră și un snop de grenade, a fixat inamicul pe loc, ucigând pe mulți dintre cei care încercau să se apropie, apoi, rănit de o grenadă, pe care nu a putut să o evite, a fost prins de ruși. Când s-a dezmeticit, era legat fedeleș, iar frații lui de pe noile poziții nu puteau trage, pentru că ar fi riscat să-l ucidă și pe Vasyl. Atunci a zâmbit aspru și a strigat neașteptate:

– Trageți, mă, și stârpiți-i!

Dar nimeni nu a tras, nimeni nu vroia să se simtă vinovat de moartea unui astfel de viteaz. Curgeau lacrimile neputiței din ochii luptătorilor, lacrimi mute și arzătoare, pe care nici nu voiau să le stăvilească.

În noaptea aceea, nu s-a mai întâmplat nimic, apoi, odată cu primele încropiri ale zorilor, Vasyl s-a ivit pe zare, ducând după el, în juvă, un colonel rus, coman-

dantul trupelor din zonă, care dorise să-l interogheze personal pe prizonierul ucrainean. Mai multe nu se știu, pentru că Vasyl nu era un om vorbăreț, iar la întrebări răspundea, de fiecare dată, cu câte un surâs aspru, de țăran care își îngrijește brazdele.

Tragedia s-a produs inexplicabil și pe neașteptate, într-o noapte aparent calmă, cu rare bombardamente rusești, când un glonț rătăcit s-a furișat pe lângă gâtul lui Vasyl Murar, încrustând pe piele o arsură superficială. Un sanitar din preajmă s-a grăbit să-i acorde primul ajutor, aplicând pe arsură un unguent și pansând grăbit rana superficială. Nimeni nu a băgat de seamă privirea dilatată și fixă a rănitului și-abia atunci când Vasyl a ridicat pumnii încleștați spre cer, amenințând dumnezeirea, oamenii l-au privit mai cu atenție.

– Și Tu ne-ai vândut, Doamne? De ce te-ai dat cu rușii, Doamne?

Din clipa aceea viteazul Vasyl Murar a încetat să mai existe, iar legenda lui pe deplin meritată s-a prăbușit în neant. Bărbatul s-a așezat pe un petec de iarbă pârjolită, din fața tranșeelor, fără să-i peste de roiul de gloanțe rusești, trase ca să-l doboare. Un miliar ucrainean s-a repezit și l-a îmbrâncit în adăpost, dar Vasyl nu mai era conștient de nimic și continua să se certe cu Dumnezeu. Pe locul periculos, din care fusese îmbrâncit, se așezase însuși Iisus, și El cu pumnii încleștați ridicați amenințător spre cer.

– Tată, ia paharul acesta de la mine!

Zvârli disperat cununa de spini, care, în zborul ei sideral, a prelins o zgârietură ușoară pe pielea gâtului lui Vasyl Murar, care mugî sălbatec, aidoma unei vietăți înjunghiate, și se prăbuși în țărână. A fost dus la un spital, unde specialiștii au constatat că boala lui este incurabilă, dar și că nebunia lui nu este violentă, deci nu înseamnă un pericol public. Autoritățile militare au aprobat trecerea lui în rezervă și a fost trimis, cu un tren de noapte, acasă, în satul lui bucovinean. Când a intrat în sat, începuse să plouă cu tunete și cu fulgere, iar bietul nebun și-a acoperit capul cu brațele, apoi, izbucnind în disperare, a ridicat pumnii spre cer, într-un gest disperat ca o blasfemie:

– Și Tu ne-ai vândut, Doamne? De ce te-ai dat cu rușii, Doamne?

Rarii martori întâmplători l-au privit cu milă, apoi și-au făcut cruci pioase, care să-l îndepărteze și să-i lepede de păcat. Nimeni nu mai conștientiza că s-a întors în localitate un erou viu al războiului pentru Libertatea Bucovinei. În percepția generală, dar și în cea istorică, eroii nu se pot întoarce decât morți. Până în sat nu ajunseseră de pe front decât o parte din legendele viteazului sergent Vasyl Murar, dar nici atunci când acestea soseau proaspete nimeni nu accepta că viteazul poate fi un consătean de-al lor.

– Când l-or aduce în sicriu de zinc, abia atunci vom ști dacă el este sau nu eroul!, concluzionase preotul satului, îndepărtându-se grăbit spre un praznic.

– Păi, da!, a completat enigmatic clopotarul.

Peste câteva luni, când comunitatea a băgat de seamă că poștașul nu-i aduce nici un fel de pensie bietului nebun, convingerea generală era deja formată. Sătenii preferau să-l ocolească, întâmpinându-l și petrecându-l cu cruci. Fără compasiune, fără empatie, ci dintr-un fel de instinct de conservare față de „ducă-se pe pustii”.

Vasyl avea o căsuță cu o singură cameră și o grădină de vreo douăzeci de ari, în apropiere de huciul cel mare, pe care o îngrijea cu migală. Semănă porumb și pu-se cartofi în cuiburi. Lângă căsuță, un strat de usturoi, unul de ceapă și un răzor de pătrunjel au dat în frunză greoi, pentru că semințele folosite erau vechi și cam ostentive de puteri germinative. Trăia din fierturi, rareori și din pește mărunț, prins cu mâna din pâraul care străbate huciul cel mare. Sare avea din belșug, dar nu izbutea să-și amintească de ce a cumpărat, cândva, atât de multă sare. Își spăla hainele și fașa de la gât în desişul pâraului, iar de fiecare dată, când se întorcea din huci, ducea pe umăr o sarcină de crengi uscate. În timpul călduros, își pregătea fierturile cu găteje de porumb, înăcrindu-le ușor cu prune necoapte. Avea, în capătul grădinii, doi pruni, trei meri și un cireș, cu care obișnuia să povățuiască sau să le povestească unele întâmplări de război. Cireșul îi era cel mai apropiat prieten, dar și cireșului îi vorbea răstit, pentru că îi rămăsese răstirea drept betșug după ultima lui tragică încercare umană.

Când ostenea după prea multă muncă, Vasyl se așeza în iarbă, iar bunul Iisus lua loc lângă el, dar fără a încerca inutile mângâieri, ci pur și simplu dintr-o firească solidaritate a naturii umane. Vasyl îl vedea cu coada o-

chiului, apoi, cu voce neașteptat de calmă, de copil în voia soartei, în vorba despre nedreptate.

– Tu ești bun, ai suflet! Dar tatăl tău nu are...

Apoi, cugetând pentru sine, adăuga:

– De unde să aibă suflet, dacă nu a cunoscut suferința?

Vasyl avea propriul său stigmat: rana de la gât, care se vindecase complet, fără să lase nici un semn, dar șiroia de sânge în lăuntrul sufletului lui chinuit. Nimeni nu poate vedea sângerările lăuntrice, durerea altora doare pe mult prea puțini dintre semenii noștri.

Departe, prin nedreptele poziții de apărare ale Ucrainei, legenda unui oarecare luptător Vasyl căpătă dimensiuni mitologice. Viteazul fără identitate sălășluia în sufletul adesea firav al fiecărui combatant, dându-i puteri pentru înfruntarea realității. Dintotdeauna, doar mitul înseamnă totul; decăderea din mit se refuză instinctual. În fond, oamenii au nevoie de aură ca să-și poată menține vii propriile lăuntrice pâlpâiri.

Cain și Abel

Binele și răul sunt două complementarități subiective. Binele și răul nu înseamnă decât complementarități ale mitului Cain și Abel, justificate și nicidecum argumentate și de oameni, și de Dumnezeu. Bunul Dumnezeu interzisese uciderea, dar prefera jertfele animalelor ucise de păstorul Abel, în defavoarea jertfelor cerealiere ale agricultorului Cain. Fără justificări, fără schimbarea legii. Nedreptatea îl revoltă de Cain, care îl ucide pe fratele său Abel, păstorul, iar crima aceasta, de neiertat în rândurile oamenilor, însemna, în fond, o revoltă împotriva nedreptății dumnezeiești, pe care omul și-a asumat-o, cu justificări, dar fără argumente și fără nici o legitimare. Cain a fost iertat, i s-a trecut cu vederea revolta cumva sortită, pentru că bietul ucigaș de frate își apăra îndreptățile cosmice, inclusiv cele războinice, cu multe, multe victime, ale urmașilor și urmașilor urmașilor săi. Și astfel, crima colectivă, săvârșită cu vagi justificări religioase, capătă sfințenie.

Titus Lucretius Caro, filozof pragmatic și poet latin, „primul om modern revoltat – cum îl numea Albert Camus, care a trăit între anii 94-55 înainte de Hristos, înțelese că religia în obligă pe bietul om la „fapte impii”, dar când a publicat „Junghierea Ifigeniei” nu s-a găsit nici

măcar un singur sacerdot al vremii sale care să-l contrazică și să-l stigmatizeze. Abia de la Ieronim (347-420 după Hristos) încoace și, mai ales, în avântul cruciat impus de catolicism, pentru a justifica războiul religios și exterminările în masă, mulți au aruncat cu pietre în opera bietului Lucretius, în care sfinții detractori se regăseau descriși în cumplita lor monstruozitate.

Din punctul meu de vedere, războiul fratricid din răsăritul Ucrainei nu înseamnă decât o reluare condamnată și inumană a mitului Cain și Abel. Moartea fiecărui om mobilizat, ucis acolo, este la fel de nedreaptă și de dureroasă, indiferent de uniforma pe care o poartă. Pustietatea din sufletul familiei ucraineanului răpus este identică cu pustietatea din sufletul familiei rusului care își pierde viața în război, chiar dacă jertfa apărării are și nobilețe, și justificări istorice, spre deosebire de agresiune, care nu va găsi vreodată iertare. Dar nu este drept să confundăm victimele cu apărarea și agresiunea. Victimele au aceeași valoare existențială, chiar dacă provoacă atitudini umane diferite, în viziunile contemporanilor. Victimele sunt doar victime. Religia este datoare să le salveze, nu să le învrăjbească. Religia este datoare cu cristicul „Pace, vouă!”, nu cu infuzia de ură medievală, pe care o propagă satanismul moscovit.

Citesc, cu pumnii încleștați și cu inima omeneste îndurerată, că „Petro Koroliuk din satul Beregomet, raionul Storojineț, a fost omorât în apropierea localității Iivnyske, regiunea Donețk”. Apoi inima, cu aceeași îndurare, se apropie de fiecare rus Petro, care ajunge în

sătucul lui de stepă, după o ultimă călătorie, în alt sicriu de zinc.

Citesc despre „Serhii Turcinskii, originar din orașelul Chițmani, raionul Chițmani, și Serhii Țurkan, din satul Secureni, raionul Novodnistrovsk, care au murit apărând Ucraina de armata rusă”, iar compasiunea mea se îndreaptă, în egală măsură, și spre rușii Serghei, care se întorc în patria lor în sicrie de zinc.

Citesc despre „sergentul Macsim Mudreak, militar al unității A1008 din orașul Cernăuți, soldații Oleh Dozynchenko, militar al unității A4355 din or. Cernăuți, și Vasyl Bezkorovainyi, militar al unității A7186 din satul Korysne, care au fost petrecuți în ultima lor călătorie”, dar mă doare la fel de omenește și moartea oricărui rus Maxim, Oleg sau Vasili, pentru că și ei sunt victime ale aceluiași satanism moscovit ca și ucrainenii Macsim, Oleh și Vasyl.

Citesc lista morților și văd întinse pe brazde, la fel de dureros însângerate, pagini de Pușkin, Șevcenko, Tolstoi, Gogol, Cehov, Gorki, Șolohov, pagini care se prăbușesc în cer, în vreme ce viețile se prăbușesc sub brazde. Din fericire, și cerul, și brazdele sunt închinat omului, omeniei, păcii. Sper în omenie și în pace, fără să-mi pese de apocalipse nucleare, care pot însemna, în cele din urmă și împăcare, dacă mitul străvechi al primului conflict din istoria omenirii, cel dintre migratorii păstori și satornicii agricultori, nu va înceta pentru totdeauna.

Sunt mulți bărbați în putere, care au fugit spre largul lumii din Ucraina sau din Rusia, dar nu-i judec, pentru că, în fond, și ei sunt niște luptători, care-și apără dreptul lor la viață. Liderii popoarelor trimit cu forța generații întregi la moarte, generațiile din mormântul comun al memoriei inexistente, numit mormântul Eroului Necunoscut. Numele și scurta viață a omului care s-a jertfit pentru patrie supraviețuiește doar în inima secătuită a bătrânei Ecaterina cea Mare, nu împărăteasa, ci biata Katia, care îndeasă, cu gândul dus, câțiva ciocleji sub oala cu fiertură. O văd zâmbind arar, cu zâmbet împietrit pe durata unui timp care a fost, dar care nu se mai întoarce. Biata Katia fuge desculță pe cărare spre timpul acela care a fost, timpul în care băiețelul ei se rostogolea prin volbură, visându-se stăpânul îndumnezeit al naturii din jurul lui. Din vatră picură scânteii, iar ochii Katiei sunt un cer înstelat, sub care băiețelul ei șoptește alintat, dar și cu seriozitate:

– Mamă, vezi calea aceea de lumină: pe acolo voi păși eu, ca să-l întâlnesc pe Dumnezeu!

Katia surâde duios, iar chipul ei îmbătrânit de amar și suferință întinerește dintr-odată, se despovărează de riduri și înfloarește adolescent în chipul pe care numai apele altor vremuri. Scânteile prelinse din vatră au aprins cioclejii din fața vetrei, apoi întreaga cuhne, dar Katia e un cer înstelat, apoi începe să înoate prin Calea Lactee, cot la cot cu fericitul ei băiețel, care îi arată cu degetelul o lumină binecuvântată și odihnitoare:

– Vezi, mamă, acolo e Dumnezeu!

*

Bătrâna Katia, care nu era deloc bătrână, ci doar măcinată cumplit de pierderea singurului ei copil în bătăliile cumplite din răsăritul Ucrainei, a fost înmormântată pe cheltuiala unor rude mai îndepărtate, care moșteneau gospodăria temeinică, întemeiată de feciorașul ei, înainte de a pleca la război. Trupul ei, pe care îl descoperiseră pompierii, care au stins cuhnea din apropierea casei, avea o ciudată culoare de granit cenușiu, datorită intoxicației cu oxid de carbon. Flăcările cioclejiilor au ocolit-o, așa că s-a putut folosi un sicriu deschis, care părea să cuprindă o statuie stranie, o imagistică în piatră a Fecioarei Cerești. Preotul satului, chemat primul la fața locului, a ridicat fața iluminată spre cer:

– Îți mulțumim, Doamne, că ai adunat-o la sânul tău, iertând-o de suferință!...

Nu prea era de mulțumit, dar acesta este rolul preotului într-o comunitate, să ne lumineze asupra faptului că suferința ni se cuvine, datorită numeroaselor noastre păcate, și că moartea înseamnă izbăvire, miloasă iertare cosmică, la care subscrie, cu propria lui iertare, și preotul locului. A fost o înmormântare frumoasă, cu multe „punți”, cu alai lumesc demn de toată admirația și cu rememorări ale unor întâmplări uitate sau pur și simplu inventate despre Katia, care se săvârșise la doar 46 de ani, și cu băiețelul ei, care căzuse la Bahmut, în ziua în care împlinise 23 de ani.

Rudele îndepărtate s-au mutat imediat în gospodăria moștenită, poate că și din lăcomie lumească, dar și de frica tâlharilor din zonă, cărora nu le scăpa nici o casă fără stăpân și care, după ce luau tot ce se putea vinde, dădeau foc gospodăriei, ca să-și șteargă urmele. Satul a interpretat cum a vrut această grabnică mutare, apoi totul a fost dat uitării, pentru că aproape neconținut se săvârșea câte o altă Katia, după ce-și plângea nepământește feciorașul definitiv sigilat într-un sicriu de zinc. Preoții se transformaseră în zeități iertătoare:

– Îți mulțumim, Doamne, că i-ai îngăduit acestui Erou al satului nostru să-și dea viața pentru patria lui!...

Iar după circa un an, petrecut mai mult pe țărâna mormântului, onorat cu toate rânduielile cuvenite, bunul și patriotul preot însoțea, spre loc de veșnică odihnă, trupul altei Katia, trasă pe roata cumplită a destinului cu aceeași indiferență divină:

– Îți mulțumim, Doamne, că ai adunat-o la sânul tău, iertând-o de suferință!...

Viața continua, continuă și va dura aidoma, într-un mileniu pe cât de religios, pe atât de sângeros. André Malraux susținea că „secolul 21 va fi religios, sau nu va fi deloc”, dar, din păcate, secolul acesta nu este religios, ci bigot, cu șansele de a nu mai fi. Bigotismul este mlaștina indiferenței și prefăcătoriei umane, în care fermentează intoleranța și extremismul, o mlaștină în care se scufundă Fecioara, cu fiul ei în brațe, și nu ne mai poate salva cineva.

Peste tot în lume, unde populațiile civile sunt exterminate în masă, pretextul înfruntării îl reprezintă sacrificiul dumnezeiesc. Dumnezeu, Unu, Tatăl Tuturor, a fost desfăcut în așchii tăioase și fiecare măcelar își justifică odioasele crime cu câte un dumnezeu al lui, îmbrățișat și urmat cu entuziasm și evlavie de mulțimile la fel de iresponsabile în bigotismul lor irațional. O orbirea universală, dar instinctuală, revarsă valuri de ură, valuri vâscoase de demență colectivă, care se prăbușesc violent asupra viitorului. Nimeni și nimic nu ne mai apără, mitul Cain și Abel capătă dimensiuni cosmice, dar, de data asta, nu doar Abel se va secătui de sânge, ci și Cain se va prăbuși otrăvit de veninul propriei lui răni.

Peste tot în lumea crudă și violentă, moare, sfâșiata de durere, câte o zeiță a vetrei, câte o mamă nevinovată, care nu-și mai poate îndura calvarul. Ne amăgim, despovărându-ne de vinovăție, cu mila dumnezeiască iertătoare de suferință. Nietzsche a avut dreptate, atunci când opina că biserica creștină este o religie a sclavilor, deși nu biserica, ci bigotismul bisericesc promovează spiritul desuet al supunerii necondiționate unui anumit sau altui tiran, bigotismul fiind în egală măsură bisericesc și statal patriotard. Deasupra noastră se vântură vinovății născocite, pe care le asumăm cu incredibilă credulitate. Lozinca, inclusiv cea religioasă, inclusiv cea patriotardă, înlocuiește compasiunea și responsabilitatea. Porunca dumnezeiască „Să nu ucizi!” nu doar că este ignorată, ci și instigă la omor „în numele lui Dumnezeu”.

Undeva, pe cerul înstelat, câte o zeiță a vetrei, cu fiul în brațe, pășește pe Calea Lactee spre capăt. E atât de

ostenită, încât nici măcar ea, mama, nu mai crede că va ajunge acolo unde visează să ajungă. Și totuși, copilul întinde degetul spre undeva, șoptind încrezător:

– Vezi, mamă, acolo e Dumnezeu!

*

La exact trei săptămâni de la înmormântarea nefericitei Katia, don autobuzul regional, care oprește în sat, coborî o siluetă stranie, care se îndreptă, șchiopătând, spre sediul secției de miliție. Era un bărbat fără vârstă, neînchipuit de slab și care, după câte zece pași șchiopătați, se oprea, tușind din rărunchi și scuipând sânge. Tusea nu dura prea mult, iar bărbatul târa după el încă o bucată de drum, cu fruntea năclăită de sudoare, apoi iar tușea dureros, de parcă ar fi dorit să-și scuipe toate insuportabilele dureri. În sfârșit, ajuns în fața milițianului, scoase din buzunarul vestonului foaia de drum și ordinul de demobilizare, care trebuiau vizate, iar milițianul silabisi:

– Va-le-ry... Ro-tar...

Milițianul mai citi încă o dată numele, apoi ridică ochii uimiți și întrebători spre silueta umană din fața biroului său:

– Fiul lui Ioan și Ecaterina Rotar?

Silueta clătină aprobativ din cap.

– Bine, dar pe tine te-am îngropat cu cinste acum un an și ceva! Nu ai murit la Bahmut?

– Nu. Am fost rănit grav, dar nu am murit, pentru că un sanitar, care se afla pe aproape, a știut ce trebuie făcut și apoi m-a trimis repede la un spital militar. Și n-am mai știut despte mine nimic, până acum trei săptămâni, când m-am întors din moarte...

– Acum trei săptămâni a murit maică-ta, nefericita Katia. Un an întreg te-a plâns pe țărâna mormântului tău de Erou...

Valeriu Rotar s-a clătinat și, ca să nu se prăbușească, și-a sprijinit podurile palmelor de muchia tăbliei biroului. Își aminti visul de dinainte de revenirea la viață, revăzu aievea calea înstelată, pe care pășea mama sa și auzi glasul copilului care a fost cândva, strigându-i cu entuziasm:

– Vezi, mamă, acolo e Dumnezeu!

Tuși. Tuși îndelung, chinuitor, de-i lăcrimară ochii. De data asta nu mai scuipă sânge, dar nici nu băgă de seamă. Deci mama s-a dus, strivită sub povara durerii.

– Dacă tu trăiești, atunci cine e Eroul Valery Rotar, pe care noi l-am înhumat cu onoruri militare, așa cum merită un viteaz adevărat, care s-a jertfit pentru gloria patriei?

Milițianul îl privea cu reproș, ca pe un infractor vinovat de furt de identitate, dar încă nu știa ce are de făcut. Ca să câștige timp, puse viza pe cele două documente, apoi fără să răspundă salutului lui Valeriu, care se îndrepta clătinat spre ușă, începu să cugete. Doamne, ce mai balamuc! Satul va rămâne fără singurul său Erou. Cu siguranță că se va face și o anchetă militară, care ar putea nimeri, din întâmplare, și peste cine știe ce dovezi ale implicării autorităților în scutirea unor bărbați de înrolare, iar el, milițianul, are un rol important în cadrul echipei care decide cine va muri pentru patrie și cine va beneficia de gloria ei veșnică. Să raporteze sau să țină totul sub tăcere? Și ce dacă s-a întors Valeriu? Poate că este un alt Valery, nu Eroul de la Bahmut... Plin de speranță, căută în registre, se înnegură și își sprijini fruntea în palme. Valey, Eroul, era fiul lui Ioan și al Ecaterinei Rotar. Valery este Valeriu, cel care s-a întors din morți, cu moartea pe moarte călcând... Chestia asta îi aminti de preotul satului, care, datorită autorității sale spirituale, trece drept înțeleptul obștii sătești, așa că porni hotărât spre casa parohială.

Buimăcit de veste și de amintiri, Valeriu intră în birtul sătesc și ceru o votcă. Era multă lume în birt, majoritatea cunoscuți încă din copilărie, dar nimeni nu-l recunoscu, nici măcar cei care sesizaseră câteva asemănări ale trăsăturilor „străinului” cu cele ale legendarului lor Erou. Un clopot de sticlă îl despărțea de lumea vieții sale de dinainte de a pleca voluntar în război și, fără voie, își aminti că fusese răpus de gloanțele unei salve de mitralieră exact în ziua în care împlinea 23 de ani. S-a întors din moarte după un an, când ar fi trebuit să-și sărbătorească cel de-al

douăzeci și patru de ani de viață, ceea ce înseamnă că acum are 23 de ani și 21 de zile; dar anul acesta, în care nu a trăit, se pune la socoteală?

În birt au intrat, după o vreme, milițianul și preotul satului. La o masă ședea frații Vasyl și Serhii Rotar, moștenitorii, din postura de rude îndepărtate, ai averii nefericitei Karia, mama reînviatului Valeriu. Fără să ezite, milițianul și preotul s-au așezat la masa lor, ignorând zvonurile care susțineau că Vasyl și Serhii ar face parte dintr-o bandă de tâlhari locali, care prădau și ardeau, în timpul nopților, casele nepăzite din întregul raion. După câteva răgazuri de stânjeneală, preotul, părintele Vitalie, întreabă cu glas răgușit:

– Măi Rotarilor, voi îl cunoașteți pe militarul care bea la tejghea?

Frații au aruncat o privire spre insul de la bar, apoi, pentru că li se păru că l-ar ști de undeva, dar fără să știe de unde, răspunseră cu o întrebare:

– Dar de ce să-l cunoaștem?

– Pentru că este vărul vostru, Valeriu, răspunse preotul. Proprietarul gospodăriei și averii pe care le moșteniți după mătușa Katia...

Vasyl îl recunoscuse primul și înjură surd. Serhii îl privi descumpănit pe fratele său, apoi îl întreabă pe părintele Vitalie:

– Păi nu pe Valery l-ai îngropat, părinte, acum un an și ceva?

– Se pare că pe altcineva. Sicriul de zinc era sigilat, nu i-am văzut chipul. Cine știe ce alt fraier zace, fără glorie, în acel sicriu!...

Preotul și milițianul s-au ridicat și, înainte de a părăsi birtul, părintele Vitalie a adăugat:

– Bunul Dumnezeu să judece și să hotărască! Noi om duce povara pedepsei divine cu creștinească supunere...

Rămași singuri, frații Rotar căutau soluții, cu fâlcile încleștate. Întoarcerea lui Valeriu, care este nu doar moștenitorul legitim, ci și făurarul minunatei gospodării, care le revenise lor, le strica toate planurile. Să bage cuțitele în el, nu se poate: e prea devreme, ar fi iute bănuți, prinși și dovediți, iar perspectiva închisorii nu-i prea ade-menea. Valeriu trebuie, mai întâi, compromis cu tot felul de scorneli, care, cu cât sunt mai exagerate, cu atât au credibilitate mai mare, și-abia după aceea...

Valeriu tocmai se întorsese de la tejghea, cu gândul să plece, când Vasyl și Serhii i s-au aruncat în brațe, cu prefăcută bucurie:

– Ne mai recunoști, vere?

– Cum să nu!, răspunse Valeriu, care aflate de la milițian cum o îngropaseră, cu cinste, cei doi veri pe mama lui, respectând și toate rânduielile de după.

Știa și despre moștenire, dar i se păru legitimă în lipsa lui, așa că porni, împreună cu Vasyl și Serhii, spre casă, scurtând calea pe cărărușa de pe malul pârauului, până la grădină, de unde mai sunt doar câțiva pași până în ogradă.

*

La o săptămână după întoarcerea din moarte a vărului lor Valeriu, frații Vasyl și Serhii s-au întors în satul lor de departe, dar nu înainte de a organiza un praznic îmbelșugat în memoria mătușii lor, Katia, pe care lumea să nu-l uite curând. Prezent la ceremonia religioasă, Valeriu părea rupt de realitate și atât de înstrăinat, încât consătenii, care-l petrecuseră cu flori și cu cântece la autobuzul voluntarilor, deja îl priveau neguros, ca pe un infractor, vinovat de furtul de identitate al unui Erou. Părintele Vitalie a pus gaz peste foc, omagiind suferința mamei care își închipuia că fiul ei s-a jertfit pentru viitorul patriei dragi și care, vreme de un an și mai bine, nu a vestit pe nimeni că se afle în viață și nu a avut nici o reacție atunci când a aflat că nu el, ci numele lui a fost îngropat cu onoruri, odată cu sicriul de zinc al Eroului Necunoscut.

– Erou este acel care moare pentru patrie, și nu cel care supraviețuiește încercării!, a proclamat părintele Vitalie, iar obștea sătească a încuviințat cu un murmur.

Nimeni nu știa dacă Valeriu se simte sau nu vinovat pentru gloria nemeritată de erou și pentru necurmata suferință a măicuței sale, dar oamenii deja îl condamnaseră, iar când îl vedeau trecând pe ulițe, își strigau copiii și vecinii, suficient de sonor, încât să audă și ostenitul drumeț:

– Veniți să-l vedeți pe ăla care și-a omorât maica prin tăcere!

Valeriu nu auzea nimic. De la întoarcere, nu vai vedea și nu mai auzea nimic. Se trezea în zori și pleca prin luncile pâraielor sau pe culmile dealurilor, de parcă ar fi călăuzit soarele în curgerea lui ferească și mereu repetată. Uneori zâmbea, poposind lângă un copac singuratic sau lângă un izvor, surâdea dincolo de el și de toate, într-un departe tainic și plin de semnificații. Din păcate, nu povestea nimic nimănui, ci doar pleca în zori și se întorcea în amurg, odată cu ivirea palidă a primelor stele. În curând, stârniți de părinți și de vecini, copiii aruncau cu pietre în Eroul care pășea șchiopătând pe căi numai de el știute, dar Valeriu pășea nepăsător, ca printre gloanțele inamicului, înainte de a-l fi secerat. Prima piatră care l-a atins i-a spart arcada dreaptă, iar sângele i s-a prelins cald și mângâietor pe obraz, încălcându-se în barba neîngrijită. Nu a zis nimic, nu a oftat și nu s-a oprit din drum, pentru că nu mai simțea dureri pământești și era mult mai presus decât răutățile lumii. Copiii îl porecliseră, în cruzimea imaginației lor, „Diavolul Șchiop”, iar de la poreclă, până reacțiile bigote ale mulțimii nu a mai fost decât un pas. Când îl vedeau trecând, oamenii își făceau curate cruci

pravoslavnice și scui-pau în calea și pe urmele Necuratu-lui, în semn de îndătinată lepădare.

Acasă, Valeriu se purta la fel de straniu; foc în vatră nu făcea; lăsa ograda și grădina să se sălbăticească cu buruieniș; dormea sub un copac sau sub altul, fără să-și aștearnă sau să se acopere, ca pe front, cu ochii larg deschiși spre stelele sau sub ploile nopților, care îi spălau arar sângele prelins din rănilor lui recente sau mai vechi, rănilor lui dintotdeauna, dar de care nu a fost vreodată conștient.

Trecuse nu se știe câtă vreme până ce, pe cărăruia de lângă pârau, calea cea mai scurtă a întoarcerii acasă, îl întâmpinără două siluete, camuflate în revărsarea de întuneric:

– Va să zică așa, vere, te-ai lăcomit la moștenirea noastră!

Valeriu se opri, vag iluminat de speranță. Nu răspunse. Din câteva răni ale frunții lui ostenite, pietrele copiilor inconștienți risipiseră izvoarașe mângâietoare de sânge. Nu auzi înjurăturile, dar simți lamele binefăcătoare ale cuțitelor, care tăiau grăbite frânghiile vitalității, slobozindu-i sufletul, care alergă grăbit, pe cale, înspre măicuța lui, strigându-i:

– Vezi, mamă, acolo e Dumnezeu!

A doua zi, pe lumină, vecina Mașa i-a găsit trupul străpuns de zeci de lovituri de cuțit, l-a acoperit cu un țol,

a pus alături o lumânare aprinsă și a anunțat preotul și autoritățile, dar nici preotul, nici milițianul nu s-au grăbit să se îndrepte spre fața locului. Spre seară, când lumânarea Mașei încetă să mai fumege, au pășit cu teamă, dar protejați de cruci îndesate, mai toți sătenii, care voiau să se convingă cu ochii lor că au scătat de Necuratul. Părintele Vitalie și milițianul Ygor au cerut groparilor să ducă leșul dincolo de gardul nordic al cimitirului și să-l redea țărâinii, fără urmă, cât mai departe se Sfânta Cruce, înspre răpă. Apoi, pe locul însângărat s-a făcut o slujbă de primenire și de alungare a spiritelor diavolești. După care, toată suflarea satului s-a întors la ale ei. Primarul a trimis veste moștenitorilor Vasyl și Serhii Rotar să prezinte pentru a-și lua în primire moștenirea. Societatea culturală din localitate a organizat un semnificativ eveniment de cinstire a memoriei străbunicului primarului, care, prin anii 1880, a dorit să scrie o monografie a satului, după cum o vedește singura pagină manuscris, care a rămas mărturie a intenției sale nobile în patrimoniul urmașilor. Au venit oaspeți de seamă din comunele învecinate, iar de la Cernăuți a fost chemată să cânte „Privighetoarea Carpaților”.

Peste vreo lună, în prezența delegatului Comandantului Militar Regional, câțiva ostași au venit și au luat sicriul de zinc al Eroului din cimitirul satului, pentru a-l duce în locul de veșnică odihnă al localității lui natale. Se făcuse o confuzie cu primul căzut în luptă, Valery Rotar, trecut în evidențe drept „mort pentru patrie”, deși, printr-o minune a medicinei noastre, viața acestuia a fost salvată. Datorită acestei confuzii, sicriul lui Ivan Priscornic a fost trimis aici ca fiind al lui Valery Rotar. Delegatul își cere

scuze pentru eroare, pe care o pune pe seama consecințelor războiului.

Satul rămăsese fără Erou, în ciuda faptului că trupul Eroului său zăcea îngropat, fără cruce, dincolo de gardul cimitirului, pe locul pângărit. Obștea, în frunte cu preotul, au cântărit multă vreme asupra a ceea ce ar trebui făcut. În cele din urmă, părintele Vitalie porunci să fie scoasă crucea de mesteacăn a lui Valeriu Rotar și arsă cam pe acolo unde leșul lui a fost redat țărâni. Și astfel satul acela, atât de mândru de istoria și de tradițiile sale, a rămas așa cum a fost, adică fără nici un Erou.

Izvorul de la răscruce

Gândirea este chipul și asemănarea, este incipientul și sensul în continuă degradare ale metafizicii. Opusul gândirii este golul, ura, cu dimensiunile ei abisale, frica și agresivitatea violentă și intolerabilă. Anticii egipteni susțineau că omenirea pierde în metafizic exact atât cât câștigă în civilizație. Gândirea se dobândește prin credință, ura, prin religii, prin dogmele lor pururi limitative. Desigur că a existat o religie primordială, în totalitate metafizică, din care s-au desprins relicvele religioase autoritariste, droguri otrăvitoare ale învrăjbirii. Istoria religiilor probează că nu există deosebiri între datul inițial și cioburile religioase, desprinse din el pe parcursul mileniilor.

Ura se adresează instinctelor în continuă exacerbare. Ura orbește și respinge violent gândirea, care pornește în pelerinaj, dincolo de lumea orbilor, arareori și prin ea, în scopul firesc al regăsirii de sine. Toate capcanele dogmatice nu o pot opri, deși o îndepărtează. Sunt din ce în ce mai puțini și mai izolați cei care gândesc, mulți dintre aceștia înstrăinându-se în ezoterism, care nu este nici credință, nici religie, ci doar o înstrăinare habotnică și de gândire, dar și de ură. Ezoterismul are nevoie de simboluri, din care să-și dureze propriile lui ziduri. Nu

de idei, nu de creații ale gândirii, ci de simboluri, de presupuneri. Presupunerile umbresc atât de dens încât nimic nu crește în umbra ezoterismului. Gândirea îl evită, chiar și atunci când dezvoltă vagi instincte ezoterice: metaforele.

Trăim într-un început de mileniu de o violență finală. Ura a spuzit cu crusta ei cenușie cer și pământ. Nimeni nu mai poposește la izvorul de la răscruce, să-și potolească setea de adevăr. O pojariște nocivă ne macină lăuntru, desacralizându-l. Nu mai există dragoste față de nimic, există numai instincte devastatoare, care ne transformă în barbari absoluți, care spulberă civilizația pământească cu o incredibilă inconștientă. Ucraina este începutul, Ucraina e fereastra deschisă spre un mileniu golit de viitor. Sicriile de zinc au devenit pecetea întoarcerii acasă. Vitejii Ucrainei pășesc triumfal în istorie, în însângerrata cronică a golirii de sine prin ură. „Durerea este soră cu moartea, după pierderea celui mai apropiat și drag suflet”, consemnează gazeta „Zorile Bucovinei”, în hronicul golirii totale de metafizic. Din nefericire, durerea altora nu mai doare, ci doar perspectiva unei posibile dureri proprii. Compasiunea merită respect, dar compasiunea nu ține loc de arme care să apere libertatea gândirii, libertatea dragostei și a înțelegerii.

Nazar Nikolaiko din satul Kobolcin, un flăcău vișător de doar 23 de ani, fiul lui Roman Vasyliovyci și Lyubov Mykolaivna, soțul Anastasiei Oleksandrivna și tatăl băiețelului Lev, a fost ucis de vrăjmași în regiunea Donețk.

Serhii Kulii din Secureni, tatăl unui băiețel și al unei fete, a pășit pe Calea Eroilor, împreună cu sergentul Dovhani Denys din Cerepcăuți și de tânărul Mykola Yakymciuk din orașul Rukșin. În Bucovina, „de-a lungul autostrăzilor centrale ale orașului Novodnistrovsk, satele Lomacynți, Bilousivka și Kobolciyn, eroii au fost întâmpinați printr-un *Coridorul viu*” de oameni solidari în compasiune, dar și în premoniții nefericite.

Dacă stau și cuget, fiecare Erou al Ucrainei, nu doar cei întorși acasă, în nordul Bucovinei, zace însângerat și în sufletul meu împovărat de fiecare moarte nedreaptă, de fiecare curmare brutală a unor destine umane. Iar mânuțele bieților copilași orfani, încă nedumeriți de gloria care niciodată nu le va ține loc de tată, sfâșie dureros și prin sufletul meu. Sfâșie cu tăcere. Sfâșie cu neputință. Sfâșie cu umbra cuvintelor care nu mai deschid căi, ci doar comunică, transmit impulsuri agresive de la ură la ură, de la intoleranță la intoleranță. Și mi se face frică și milă, chiar și acolo, lângă izvorul de la răscruce, unde îmi găsesc adăpost uneori. Păcat! Încă mai sper în credință, sub lespedea grea a dogmatismelor religioase. Încă mai sper în închinare, în reverberația sufletului cu chipul și asemănarea, fără mijlocitori, care să reteze brutal năzuințele.

Undeva, mult prea aproape de noi și de obișnuințele vieții noastre, o mamă îngenunchează pe mormântul fiului ei, un pruncuț aprinde o lumânare, deslușind misterios în licărul de lumină zâmbetul senin al tatălui său, iar pe căile cele mari ale contemporaneității oameni grăbiți dau năvală spre împliniri înșelătoare, fără nici un

răgaz păstrat pentru ei, de parcă fiecare suflet ar înceta să mai existe, iar trupurile teleghidate ar sfâșia cu ghearele și cu dinții zarea existențială a zărilor fără de zări. Siluete înșirate pe treptele inefabilului, pe lespezile templelor distruse și scufundate într-o globală pierdere de identitate. Ici-acolo, câte un pelerin singuratic, în căutarea izvorului de la răscruce.

Prin prundișul nepângărit încă se mai zăresc urmele și aura lui Iisus, lăsate acolo ce cel care, de milenii, este urcat și chinuit pe cruce clipă de clipă, veac după veac. Din coasta lui picură neconținut sângele-i sfânt, dar nimeni nu mai are nevoie de alinarea. De ostoirea înnăscutei sale suferințe, ci de răzbunare, de răfuire instincțională cu propriul său destin.

Încet, nespus de încet, izvorul secătuiește. Rămâne doar răscrucea din preajmă, tot mai aglomerată cu revărsările ostile ale drumurilor spre cele patru zări. Abia spre seară, când aglomerarea sleiește, pe lângă izvor trece o mașină militară, care duce, într-un sicriu de zinc înfășurat în steagul Ucrainei, trupul Eroului Ion Rotar din Costiceni, raionul Noua Suliță. I se spunea Milano, pentru că din Milano. Unde începuse o frumoasă carieră IT, se întorsese acasă, pentru a se înscrie voluntar în Armata Ucrainei. A răzbit cu greu peste granițele întâlnite în cale, până a ajuns la unitatea sa din primul batalion mecanizat, numit „Lupii Da Vinci”. Era specialist în drone, strateg înnăscut și luptător neînfricat pentru libertatea țării sale. A murit într-un 5 aprilie oarecare, în luptele sângeroase din Donețk. Avea doar 28 de ani și un viitor de mare succes

în Europa, rai pământesc în care nu ar fi putut trăi fără țara sa.

Camioneta militară trece lent, aidoma unei închipiri, pe lângă izvorul secat de la răscruce, care prinse iarăși viață, poate că alimentat cu lacrimile părinților Eroului și cu cele ale părinților și copiilor tuturor Eroilor Ucrainei. Peste tot, pe la fiecare răscruce, există câte un izvor, dar multe, tare multe au început să sece. Oricum, nu mai erau de folos nimănui. Drumeții s-au împuținat, iar ei au izvoarele lor tănuite, din care sorb fără speranță, pentru că nici măcar bunul Dumnezeu nu ar putea supraviețui dispariției omenirii. Gândirea trebuie dăruită, încredințată celor care gândesc. Altminteri, nu-și mai are rostul.

Sună, din zare în zare, clopotele religioase ale omenirii, clopotele divizării și ale învrăjbirii. Fiecare om le percepe altfel sunetul și tot mai puțini le înțeleg mesajul. În fond, și mesajul clopotelor nu-i decât un simbol, deci un element ezoteric, utilizat mereu altfel de la dangăt la dangăt. Inclusiv în biserici. Nu și în credință, unde nu zgomotul cheamă, adună și îndeamnă, ci tăcerea. Tăcerea, izvorul cel de taină, întotdeauna proaspăt și neprihănit.

*

Religia creștină moscovită, aliată cu religii necreștine și cu ateismul sovietic, și-a propus să stârpească religia creștină a Ucrainei, care, de o vreme, încoace, nu-i mai plătește bir. Dumnezeu cel ortodox, adică adevărat, întoarce fața de la martiri, strunit de cârja din aur masiv a

marelui ierarh moscovit. În zadar se închină, cerându-i ajutorul, mamele și copiii de prin satele Ucrainei, în zadar îl imploră pentru pace tinerii în uniforme, prinși în sălbatetul măcel. Dumnezeu e supus rus și nu-i mai pasă de restul omenirii.

Undeva, departe, între oameni, Iisus plânge și nu mai înțelege nimic. Rănile îl dor și sângerează abundant pe crucile moscovite, pe care este bătut în cuie în fiecare clipă. Din când în când, religiosul moscovit cu cârjă de aur îi răscolește rănile și sloboade noi valuri de sânge, iar mulțimile pravoslavnice triumfă evlavios:

– Să fie stârpiți toți ucrainenii!, proclamă, în locul lui Dumnezeu, ecumenicii credinței ruse.

– Moarte, ucrainenilor!

Iar ucrainenii se întorc în patria lor chiar și din cele mai îndepărtate țări ale lumii, unde își aflaseră un rost, ca să-și apere patria. Fiecare luptător ucrainean este un apropiat, până la frăție, al lui Iisus Hristos. Fiecare luptător ucrainean îmbracă de bunăvoie cămașa morții și a martiriului. Bunul Dumnezeu îi lasă Fiul, pentru a doua oară, la cheremul mulțimilor orbite de ură, care îl crucifică iarăși cu inconștiență. La răscruce, Iisus este izvorul din care sorb toți cei însetați de lumină. Pe cele patru căi ale răscrucii năvălesc îndobitociții de ură și mulți dintre ei mor pentru ura lor barbară.

Mamele și copiii se închină, rugând îndurare. Tinerii în uniforme se închină, rugând victoria libertății. Un

trecut întunecat năvălește asupra viitorului, pe tăpșanul însângerat al prezentului, dar monstruozițiile acestea se petrec atât de departe, încât numai sicriele de zinc ale întoarcerii acasă le mai semnalează existența.

Dmytro Karpyuk se întoarce în Chelmenet, de la Berestov, districtul Bahmut, regiunea Donețk. Odată cu el, se întorc la Cernăuți bucovinenii Bohdan Savitskyi, Oleksandr Romanenko, Serhii Grinchescu și Viktor Kinski, care va întâmpina veșnicia la Cuciurul Mare. Cernăuțenii își iau „rămas bun și de la locotenent-colonelul SBU Hleb Lakusta, comandantul adjunct al unității speciale „Alpha” a Serviciului de Securitate al Ucrainei, care a murit în războiul cu invadatorii ruși. A decedat la 3 iulie, în timp ce efectua o misiune de luptă în regiunea Donețk”, consemnează lapidar, dar cu multă amărăciune, „Zorile Bucovinei”.

Vremea nu mai plânge cu lacrimi, ci cu sânge de Eroi. Lacrimile au secătuit odată cu izvorul de la răscruce, lângă care încă mai plânge bunul Iisus, dar și El cu sângele fierbinte al Eroilor. Picură în veșnicie sângele lui Bogdan Zameliuk din Hliboca, burează temeinic pe calea Berehometului sângele lui Denis Kuzmin. Mikola Cioban se întoarce în Cuciurul Mare, Vitalii Cociurca, în satul Vășcăuți, Serghii Pâșkov, la Cernăuți.

Mamele au ochii secătuiți și sufletele pustiite. Copiii încă nu-și revin dintr-o ciudată împietrire. O cutremurătoare anatema a durerii se înalță spre cer, pentru a se prăvăli asupra sângeroasei religii moscovite.

„Bucovina este, din nou, în doliu: 10 eroi, care au murit în războiul cu invadatorii ruși, s-au întors acasă pentru totdeauna, lăsând în urmă jale și amar”, titrează dureros „Zorile Bucovinei”, ziarul românilor din Ucraina. Numele eroilor români și ucraineni din Bucovina, frați de jertfă în calea năvălitorilor, pun pecetea Mântuitorului peste normalitatea conviețuirii. Sergentul superior Rusu Anatoli și soldatul Luțik Volodymyr sunt înmormântați, la Cernăuți, pe Aleea Gloriei a Cimitirului Central. Mykola Kyrilenko se întoarce între ai săi, în satul Stara Jadova, iar Huțkal Oleksandr, în orașelul Secureni. Pepelea Andrii „a fost dus, în ultima sa călătorie, în satul Molodia”, Mykhailo Berdyuk, în orașul Berehomet, Stepanchuk Ruslan, în satul Ridchivți, iar Petru Vacaraș, în Mămăliga. „Sergentul Vasyl Golovaci a primit un ultim omagiu în satul Bagna”, iar Mykola Bangen, la Cernăuți.

Mult prea curând după aceea, cernăuțenii „și-au luat rămas bun de la locotenentul Forțelor Armate ale Ucrainei Vladyslav Kovalciuk”; Serhii Nyaiko s-a întors la Hliboca, Mykola Tonievici, în satul Ruska, din regiunea Vijnița, Vasyl Malik, în Vijnița, sergentul junior Valentyn Zadorojniak, în Cernăuți, Hannanov Oleksandr, în satul Kamianka, iar Serhii Șestobanskyi din Dankivți, în Hotin.

Măinile religiei moscovite sunt pline și de sângele bucovinean ale eroilor Iaroslav Boștan din Sadagura, Roman Krivenkii din Cuciurul Mare, Pyotr Strynadko din satul Banyliv, Vasile Toderenihuk din Cuciurul Mare, Andrei Dragomir din satul Pătrăuții de Sus, Darciuk Oleksandr din orașul Zastavna, Iurie Crupciac din satul Cireș,

sergentul Oleg Morenciuk din Lujani, Sergentul junior Nikula Iurii din satul Zelena, Volodymyr Grikalovski și Ivan Nezvyskyi din Cernăuți, Viktor Kushnir din satul Babino, Ihor Pohodzhaj din satul Sloboda-Komarivtsi, Andrii Gromov din Cernăuți, Ivan Nezviskii din satul Orșivtsi, Andrii Babinsky din Cernăuți, Maksym Ivanovici Palamar din Godiliv, Kuli Oleksandr din orașul Secureni, Pyotr Sorotskyi din Sloboda-Komarivtsi, Șlemko Ivan din satul Lashkivka, Ilyuk Ihor din satul Shipynți, sergentul junior Oleg Studyon din satul Bilousivka, Dmytro Bodnarchuk din Cernăuți, Vasyl Pizhivskyi din Secureni, Danylyuk Stepan din satul Valyava, Ilya Myhailovych Diacon din satul Starii Vovcineț, Serhii Melnyk din satul Hrușivți, Igor Guryev din Novodnistrovsk.

„Războiul e departe de Bucovina noastră dragă, dar jalea aici e mare, lacrimile curg râuri în fiecare zi, când o mamă își îngroapă fiul”, scria „Zorile Bucovinei”, alcătuind cu tristețe răbojul jertfirii, neînchipuit de lung și parcă fără de sfârșit. Sergentul Oleksandr Reșetnyk a primit un ultim omagiu la Hotin, Dmytro Dobranskyi, Dmytro Tkaciuk și Andrii Tatșciuk, la Cernăuți, Serhii Soloviov, la Secureni, Volodymyr Dronyak, în satul Samakova, sergentul superior Serhii Bordaus, sergentul Iaroslav Tokaruk și Kostiuk Maxim la Cernăuți, Oleg Hryško, în satul Vașkivți. Iurii Nikolaiciuk, în satul Nijni Stanivți, sergentul Oleksii Tanasiyciuk, în satul Dolișnii Șepit, Viktor Ivankov, în orașul Secureni, Serhii Penyuk, în Hliboca, Andrii Dosiak și Ivan Stepanovici Bakryu, în satul Vațkivți, Viktor Iuriyovyci Voloșciuk, în satul Mamivți, iar Vasile Mereniuk, în satul Molodia.

Scurtă le-a fost viața, nedrept le-a fost retezat destinul. Izvorul de la răscruce zace copleșit de singurătate, vegheat doar de bunul Iisus, care încă mai plânge. Uneori, în răgazurile dintre lupte, se apropie de El, pentru a-i mângâia sufletul, în egală măsură uman și divin, cobzarul nemuririi, Taras Șevcenko.

Iisus se așează pe o piatră și plânge

Nimic nu-i doare. Nimic nu-i impresionează. Sunt doar niște rar întâlnibile vietăți halucinante, niște monștri care se hrănesc cu înfricoșări și sânge. Foșcăie brutali și înspăimântători pe malul apelor, dincolo de Don și dincolo de Atlantic, într-un tărâm-netărâm al umbrelor năclăite în sânge, sâsâind din limbi despicate șuvoaie de flăcări și otravă. E bine să nu le rostim numele, să despovărăm istoria de gloria bolnăvicioasă a crimelor în masă, în așa fel, încât nici un alt paranoic să nu se închipuie achile, macedon, cezar, gingis, atila, napoleon, hitler, stalin, ciurmă, lepră, apocalipsă. Deșartă-i gloria-neglorie a ucigașilor care ne-au prădat, de-a lungul și de-a latul vremurilor, și de plâns, ba chiar și de râs, lacrimile mamelor împietrind în muțenie și locuind steii, întru îndemn și înțelepciune, doar ca lumină ascunsă, dar adânc și pururi veghetoare.

În urmă cu doi ani și mai bine, adică atunci când am început să scriu această carte, încă mai speram într-un mileniu al păcii mondiale. Neamurile întreg mapamondului deveneau din ce în ce mai religioase, dispuse să moară, și nu să trăiască pentru Creator. Religiile învrăjdesc, în cumplitul lor război de milenii. Religiile seamănă intoleranță și ură, religiile sunt tot atâtea despotice tiranii ale

unor psihopați persuasivi, care urăsc încrâncenat normalitatea. În cuprinsul uneia și aceleiași biserici, s-au produs rupturi de neimaginat, dezbinări cumplite, fiecare ca o ciopârțire nebună a trupului și a sufletului lui Iisus. Sălbăticit ideologic, imperiul roman de odinioară, în care, după mărturia lui Lucretius, religia obliga la fapte impii, s-a făcut pulberi catolice, ortodoxe, protestante, fiecare fărâcă din Biserica lui Iisus râvnind monstruos la distrugerea celorlalte, glorificând și sfințind crima săvârșită în numele fărâmei lor de Hristos, cu care dumnezeuții pământești se legitimau, deși îl urau atât de mult pe Iisus, încât au venerat, abia de prin secolul VI, unealta nedreptei lui torturi.

Dincolo de Don, din sedimentarea mlăștinoasă în calendarul vechi, s-a poruncit nimicirea bisericilor „papi-stașe” și a celor două biserici ortodoxe de calendar nou din Ucraina, dar porunca genocidului, oricât de autoritară ar fi părut să fie, nu a însemnat decât un pretext și o justificare pentru monstrul bolnăvicios din tronul țarist, care își decimează, nemilos, și generațiile tinere ale poporului care în noaptea minții l-a zămislit. Dincolo de Don, în teritoriul care ar fi putut deveni, datorită resurselor, un ade-vărat rai terestru, oamenii îndură lipsuri, sărăcie, moartea copiilor în sălbaticul coșmar al acestor vremuri.

Războiul continuă, lăstarii civilizației umane se frâng și pier. Pe întreg pământul nu mai există compasiune, ci doar calcule geo-strategice, drept expresii globale ale unui afacerism satanic. Arsenalele nu pot fi dezactivate, din pricina costurilor prea mari. La cumpăna mileniilor, bombele cu carbon, din depozitele de peste Atlantic, au fost zvârlite în Serbia ca într-un depozit de deșeuri. Nu

se cunoștea efectul acestor bombe cu carbon, dar, imediat după lor, schimbările climatice din Europa au fost dure, la vedere și în auzul turor. Și s-a tăcut, și se tace, și se ignoră, într-o complicitate politico-administrativă care zămislește germenii uri față de neamurile de dincolo de Atlantic și aici, în Europa.

Din Atlantic, din bestialitate, se tot ivește clovnul butucănos și unsuros, ca să scuipe cuvinte. Clovnul nu comunică, el scuipă, iar slugile lui europene îi deslușesc poruncile ostentative: Vrea Groenlanda! Vrea America de Sud! Vrea frăția don-atlantică! Vrea arme! Vrea morți, pe care să i se zidească soclul Premiului „Nobel” pentru Pace!

Europa lor, Europa lui, linge treptele și se gudură, în semn de conștientizare a micimii, a pierderii de identitate, prin scufundare în atlantism, care nu înseamnă nimic, nici malul celălalt al Atlanticului, nici măcar propriul mal. Europa nu mai are maluri, Europa este o ursire, o viitoare Ucraina. Dar lipsită de eroii din apocalipsa răsăritului. Când plângi, grăbește-te să plângi, pentru că nu numai plânsul, ci nici măcar râsul ne va mai rămâne.

Omenirea nu caută și nu așteaptă mântuire. Omenirea doar înșfacă. Înșfacă, halește, cuferă. Dumnezeu să o odihnească în liniște!

În Europa nu va fi pace, dar nici apocalipsă. Europa intră, cu o surprinzătoare inconștiență, în epoca decimărilor, deja vestită de scuiăturile ofensatoare ale clovnului de după Atlantic. Fiecare dintre noi are pe cineva de

ucis, fiecare poartă în sânge un clocot otrăvit. Intoleranța ne sufocă, intoleranța izgonește speranțele care ne-au tot dat puterea de a trăi. Nimeni nu mai așteaptă mântuirea, toți clocotesc de ură și de revoltă. Undeva, departe, departe, Iisus se așează pe o piatră și plânge. Sârșit.

Cuprins

Drumul îngenuncheaților, p. 3

Îngerii întunericului, p. 27

Criza de identitate sau fiecare moare singur, p. 42

Cain și Abel, p. 61

Izvorul de la răscruce, p. 78

Iisus se așează pe o piatră și plânge, p. 88

Cuprins, p. 92

Omenirea nu caută și nu așteaptă mântuire.
Omenirea doar înșfacă. Înșfacă, halește, cuferă.

Dumnezeu să o odihnească în liniște!